

Van egy elgondolkodtató megjegyzés a midrásirodalomban, amely héber eredetiben így szól: **KOL MÁ SENIVRÁ BÖSÉSET JÖMÉ BÖRÉSIT CÖRICHIM ÁSZIJÁ** (Börésit rábá 11). Magyarul: ami a teremtés hat napján létrejött, az még igazításra vár. A midrás példázatai szerint a mustárt meg kell édesíteni, az ember táplálkozását szolgáló növényeket ízesíteni kell, a gabonát meg kell őrölni, sőt, magának az embernek is állandó javulásra, a tökéletességre való törekvésre van szüksége.

Isten megteremtette a világot, de fejlesztenie az embernek kell. A korszellemnek megfelelően kell az emberek alakulnia, és alakítani a világot maga körül.

No most. Ha Isten teremtményei rászorulnak a tökéletesítésre, mennyivel inkább érvényes ez a halandó, gyarló ember alkotásaira, úgymint a rendszerekre, intézményekre, rendeletekre, törvényekre! Ez utóbbiakat mindig emberek hozták, földrajzi területhez kötve, bizonyos korban, a társadalmon belül, amely ezeket diktálta. Ezek a törvények kor- és emberfüggők voltak. A változó körülmények változó rendet kívántak, új problémák adódtak, amelyek új törvényeket igényeltek.

A mi Szentírásunk is tartalmaz számos törvényt, amelyekből következtethetünk a zsidókat körülvevő népek és társadalmak életét mozgató és irányító korszellemre, kultúrára. De a Biblia ezekből „Jeszúrte” az örök törvényt, a változó világban is változatlan igazságot. A Tízparancsolat törvényei nem csak az ókori emberek között akarnak rendet teremteni, de máig alapvető társadalmi törvényekként érvényesek: Ne ölj! Ne lopj!

A későbbi hagyomány 613 parancsolatba sűrítte a zsidó előírásokat, de a fejlődés már a híres talmudi aggádában szűkíti ezeket. Az egyik ilyen összefoglalást Micha prófétától idézi: Megmondott nekem, ember, mi a jó, és mit kíván tőled az Örökkévaló. Azt, hogy igazságot cselekedj, szeretetben élj, és alázatosan járj Istened előtt.

Ebben a szellemben kell(ene) ma is élnünk. Dávid Onkineira törökországi zsidó költő a 16. század végén így fogalmazza meg azt a gondolatot, amely ezt tanácsolja embertársainak: „A mélységben ne csüggedj el, a magasságban ne szédülj meg! / Sokszor vigasztal bánatomban: / Holnapra minden változik! / És sokszor aggaszt örömben: / Ki tudja, tart-e holnapig?”

Ráv

Izrael fővárosa: JERUZSÁLEM!

Jeruzsálem Izrael örök és oszthatatlan fővárosa – deklarálta budapesti tanácskozásait követően az Izraeli Támogató Parlamenti Képviselők Nemzetközi Alapítványa (IIACF).

Az IIACF Nyilatkozata

Történelmi, jogi és erkölcsi alapokra hivatkozva mi, az Izraeli Támogató Képviselők Alapítványának elnökei és együttműködő partnereink, sürgetjük Jeruzsálemnek mint Izrael oszthatatlan fővárosának mielőbbi nemzetközi elismerését;

Tekintve, hogy minden egyes önálló ország kiválaszthatja saját fővárosát, a nemzetközi szokásnak megfelelően;

Tekintve, hogy Jeruzsálem soha nem volt más modern állam fővárosa;

Tekintve, hogy Jeruzsálem 3000 éve a zsidó vallási és kulturális élet központja;

Tekintve, hogy 3 évezrede folyamatos a zsidó lakosság jelenléte Jeruzsálemben, az 1840-es évektől fogva pedig a város lakosságának többségét zsidók teszik ki;

Tekintve, hogy a történelmi Jeruzsálem egykor virágzó többségi zsidó lakosságát erőszakkal űzték el az 1948-as arab-izraeli háború során;

Tekintve, hogy 1948-tól 1967-ig Jeruzsálem felosztott város volt, és a Jordánia által megszállt területeken található szent helyeket nem látogathatták sem a különféle hitű izraeli állampolgárok, sem más államok zsidó állampolgárai;

Tekintve, hogy Jeruzsálem izraeli kormányzás alatt vált egységes várossá 1967-től fogva, biztosítva mindenféle hit gyakorlója számára a szent helyekhez való szabad hozzáférést;

Tekintve, hogy a Főbb Szövetséges Erők Legfelsőbb Tanácsának 1920. április 25-én kiadott San Remó-i határozata és a Népszövetség Tanácsának 1922. július 24-én jóváhagyott Palesztin Mandátuma

megteremtette a jogi alapot a modern Izrael államának létrejöttéhez;

Tekintve, hogy Jeruzsálem az izraeli kormány, a miniszterelnök, az országgyűlés, valamint a Legfelsőbb Bíróság székhelye;

Tekintve, hogy egyetlen más ország sem működteti nagykövetségét Izraelben Jeruzsálem városában;

Tekintve, hogy mi, parlamenti képviselők, megerősítjük elkötele-

zettségünket Jeruzsálem státusát mint egységes, oszthatatlan városát illetően;

Teljes egyetértésben kijelentjük és megerősítjük, hogy Jeruzsálem jelenleg Izrael államának oszthatatlan fővárosa, és a jövőben is az kell, hogy maradjon; minden nemzetet felszólítunk, hogy ismerje el Jeruzsálemet mint Izrael oszthatatlan fővárosát; sürgetjük a nemzetek nagykövetségeinek Jeruzsálembe való áthelyezését.

Zsidó képviselők találkozója

Fónagy János országgyűlési képviselő a Magyar Országgyűlés egyetlen olyan tagja, aki – igaz, gyerekként és Budapesten – átélte a holokausztot. A világ parlamentjeiben mintegy 200–300 zsidó képviselő van. Létszámuk a mindenkori választások nyomán kiszámíthatatlanul, de általában ebben az intervallumban változik. A megválasztott országgyűlések zsidó képviselői – mint egy sajátos interparlamentáris csoport tagjai – néhány éventénként összejönnek, bemutatkoznak egymásnak. A népképviselői szervezetek tagjai ilyenkor tájékoztatják egymást országuk, környezetük viszonyairól, a zsidó közösségek életéről, szervezeteiről. A mintegy két évtizede rendszeres konferencia legutóbbi ülésén egy bizottságot hoztak létre, melynek feladata többek között a konferenciák közti időszakban a kapcsolatok tartása, a következő konferencia előkészítése. A világ számos pontjáról választott bizottsági tagok első találkozására az Egyesült Államokban került sor.

Fónagy János

New Yorkban és Washingtonban folytatott beszélgetéseik a szeptember 11-i terrortámadás évfordulóját és az ENSZ-közügylés kezdetét előzték meg. A világszervezet székhelyén ilyenkor már ott van sok delegáció vezetője is, eszmecsereik a várható napirendek tárgyalását készítik elő.

Az idei közgyűlésnek egyik legnagyobb érdeklődést kiváltó témája – ki tartja számon, hogy hányadszor? – a Közel-Kelet, nevezetesen a palesztin állam kikiáltásának várható bejelentése volt, ami érthetően a világ minden tájáról érkezett zsidó képviselőket is foglalkoztatta. Az öszezsküvés-elméletek kedvelőinek bánatára: a zsidó képviselők ebben az ügyben természetesen nem alakítottak ki valamiféle közös véleményt vagy álláspontot. Mindenki tartózkodott attól, hogy egyéni vagy pártvéleményt hangoztasson, fenntartotta a lehetőséget saját országa hivatalos képviselőletének, hogy hazája nemzet-

székházig és a körzeti klubokig, előre meghirdetett időpontokban vártuk hittestvéreinket, és a neten keresztül elkészítettük velük a kérdőíveket. Információs telefonunkon nagyon sok segítséget adtunk a helyes kitöltéshez, illetve rögzítettük azok elérhetőségét, akik betegségük miatt nem tudtak elmenni valamely internetes pontunkhoz. A legnagyobb igény a Síp utcában jelentkezett, így a Hitközség szociális osztályának dolgozói is a kampány aktív közreműködőivé váltak. Az ORZSE hallgatóiból verbuválódott csapatunk állta a segítséget kérők rohamát, különböző helyszíneken egymást váltva töltötték ki az íveket, vagy a címetek elosztva vették nyakukba a várost.

A zsidó ünnepek miatt a rendelkezésre álló, október 1-jétől 16-ig terjedő időszakból 8 napon keresztül tudunk segíteni, de így is 325 háztartás, közel 500 hittestvérünk adat-szolgáltatási kötelezettségének teljesítését biztosítottuk.

Kemény munka volt, de megérte!
Répás Péter

közi politikájának alapján szavazzon. Ez azonban semmiben nem gátolja a nem hivatalos, barátságos összejövetelek, vacsorák vendégeit, hogy tolmácsolják országuk üzeneteit, és meghallgatva a többiekét, hazavigyék a különböző véleményeket. A vendéglátó ezúttal Ronald Lauder, a Zsidó Világkongresszus jelenlegi elnöke volt.

Nem meglepő, hogy a vélemények mind a terrorizmus elítélésében, mind a Közel-Kelet ügyében lényegében egybeesnek: a tartós nyugalom és a béke érdekében mindenkinek van teendője. Az amerikai képviselőház zsidó tagjainak egy csoportja másnap a washingtoni Capitolium egyik termében adott vacsorát a vendégek tiszteletére, ahol ők is azt hangsúlyozták, hogy garantálni kell Izrael biztonságát, de a jeruzsálemi kormánynak is elő kell segítenie a konszolidációt. Fónagy János hazai külpolitikáról szólva azt mondta el, hogy Magyarország egységes EU-álláspont kialakítását szorgalmazza, és kívánatosnak tartja a békétárgyalások folytatását.

A bizottság – olasz elnökének meghívására – következő ülését 2012-ben Olaszországban tervezi. Fónagy János kezdeményezte, hogy a római találkozó után Budapesten jöjjenek össze.

Vámos György

És itt marad a város nélkülük...

Az 1930-as, 40-es években a politika irányítóinak a többség támogatásával az volt a célja, hogy zsidók ne legyenek itt. Megpróbálták elűzni őket, és amikor minden nehézség ellenére mégis maradtak, még több joguktól fosztották meg őket, átadták őket a náci gyilkosoknak, hogy végezzék azok a piszkos munkát, mert egy magyar úr nem piszkolja be a kezét.

Majd amikor már lezárultak a lehetőségeik, amikor már mindenki, ők is tudták, hogy nem nyerhetnek, elvesztik a hatalmat, akkor utolsó dühükben fegyvert adtak a megőrzött csöcselék kezébe, akik itt lötték azokat a zsidókat a Dunába, akiket nem sikerült a gázkamrákba küldeni.

Levetkőztették őket, testüket elsodorta a víz, ruhájukat, cipőjüket elvették a bakancsos-keresztések. És itt maradt az ország, a város, a Duna-part üresen, nélkülük.

Hosszú időnek kellett eltelnie, míg elkészült ez a csodálatos emlékmű. Cipők, cipők, amelyek egy helyben várnak arra, hogy egyszer talán visszatérhetnek azok, akik hordták őket.

Persze ilyen csak a mesékben van, a valóságban akiket megöltek, soha nem térnek más vissza. Az, hogy a cipők itt lehetnek, azt sugallja, valami megváltozott, a mostaniak nem úgy gondolkodnak, mint eleik.

A cipők arra valók, hogy járjanak.

Vajon ha sétára indulnának e vascipők a mai Budapesten, éreznék-e, hogy változott valami? Éreznék-e, hogy béke s nyugalom van, és nem gyűlölködés?

Először biztos a törvények házához csoszognának, hallanák, hogyan árad a gyűlölet, a durva beszéd, amelyeket a 40-es években - őrizve a Ház méltóságát - nem mondtak volna el, és riadtan továbbindulnának.

Csattogó lépteik felvernék az utcák csendjét, azokét is, amiket azokról neveztek el, akik a gyilkos eszme terjesztői voltak, ahol a falakon megint látnák a masírozó bakancsos emberek jeleit, és ismét hallanák a vezért éltető köszönetüket.

Látnák azok szobrát, akik büszkén vallották magukat a zsidók ellenségének. Elsietnének a városházához, ahol szembejönne velük a közszolgálatba frissen kinevezett náci vezér és szellemi követője, egy új színházi igazgató, akik még büszkén őriznék a város első polgára barátságos kézfogásának melegét.

Vajon visszatérnének-e ide, őrhelyükre, hogy kötelességüket teljesítve az idők végezetéig néma emlékeztetésnek a jeges folyóba lóttekre, vagy hátrahagyva mindent, futva menekülnek el ebből a városból, másutt várva arra,

hogy egyszer majd valóban megváltoznak az idők?

A választ adják meg Önök, mert az én keserű válaszaimat már elvitte a szél.

Feldmájer Péter beszéde a november 9-i antifa-szista napon a „Cipők a Dunánál” emlékhelynél.

Az 56-os forradalom és szabadságharcra emlékeztünk

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége az 1956. évi forradalom és szabadságharc zsidó hősi halottai előtt tisztelegve a Dohány utcai zsinagóga udvarán, a Wallenberg Emlékparkban található márványtáblánál tartott kegyeletteljes megemlékezést.

Az esemény moderátora, *Répás Péter* köszöntötte a diplomáciai, közjogi méltóságokat, *Ilan Mor*, Izrael Állam nagykövétét, *John Griffint*, Ausztrália magyarországi nagykövétét, *Richard Requenát*, a francia nagykövetség első titkárát, az Amerikai Egyesült Államok képviseletében *Kristine Mars* asszonyt, *Brian Ebel* tanácsost, a Kanadai Nagykövetség munkatársát, a *Göncz Árpád* volt köztársasági elnök képviseletében megjelent *Gulyás András* titkárságvezetőt, *Radnainé dr. Fogarasi Katalint*, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság főtítkárát, Budapest Főváros képviseletében *Bányai László* önkormányzati főtanácsadót, a BZSH-Mazsihisz vallási és világi elöljáróit, *Feldmájer Pétert*, a Mazsihisz elnökét, *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgatót, *Mécs Imre* egykori 56-os halálraíteltét, valamint az 56-os szervezetek képviselőit.

Az esemény szónoka Mécs Imre volt. Beszédéből, gondolataiból idézzük:

„Soha nem osztályoztam rabtársaimat, hogy ki zsidó, keresztény, sváb, tót vagy román, vagy ki az igazi magyar, egyszerűen személyükkel, cselekedeteikkel és magatartásukkal foglalkoztam – és éreztem testvéreimnek, társaimnak őket, s különösen így volt ez a halálsoron, ahol készültünk a végső injúria (törvénytelen-ség) elviselésére.”

1956-ban – mondta Mécs – a forradalomhoz való kapcsolódás volt a

legfontosabb. A forradalom egyéj olvasztott bennünket. A gyűlölet rettenetes valami, s az a legszomorúbb, hogy az áldozatot odaláncolja gyűlölete tárgyához, amelyetől meg kellene szabadulni. A gyűlölet hiányzott például *Angyal Istvánból* és *Gáli Józsefből* is.

A szónok beszélt sok egyéb mellett az antiszemitizmus újjáéledéséről, hozzátéve: szakadozóban van az a hatalmas konszenzus, amely a világégés után Európa legérintettebb és legnagyobb nemzeteiben kialakult. „A keresztények felelőssége – amit magaménak érzek – *Bibó István* szerint az, hogy elsősorban a nem zsidóknak kötelessége küzdeni az antiszemitizmus ellen” – hangsúlyozta.

Mécs Imre beszédének végén felolvasta *Angyal István* levelét, melyet a halálra ítélt *Eörsi Istvánnak* címzett a márianosztrai börtönben.

Ezt követően a rendező 56-os szervezet oklevelet és kitüntetést adott át Mécs Imrének, majd az *Apró József* elnök által írt halotti ima hangzott el.

Róna Tamás nagykőrösi rabbi emlékező beszéde így szólt: „Öt és fél évtized távlatából száll most a fohász a Világ Alkotójának színe elé. Férfiakért, nőkért, gyermekekért, idősekért, a közösség minden egyes

tagjáért, akik az ábeli útra léptek. Ősi hagyományunkból keressük támasztékot, merítünk hitet, hogy a teremtett ember helyesen cselekedjék. Ezen a héten Mózes első könyvéből olvassuk fel Ábrahám elhívásának történetét. Idézem: Menj el az országodból, a szülőföldedről, az atyád házából... Két fogalmat találunk e gondolatmenetben, az első a teremtett ember, a második a teremtő eszme. E két ige néha kiegészíti egymást, s akkor születik meg a harmonikus teljesség állapota, ám történelmünk során emlékszünk azokra a korszakokra, amikor megpróbálták e fogalmakat elvenni. S akkor megint véres valósággá váltak Himnuszunk sorai: »Bújt az üldözött s felé / Kard nyúl barlangjában, / Szerzte nézett s nem lelé / Honját a hazában, / Bércre hág és völgybe száll, / Bú s kétség mellette, / Vérözön lábainál, / S lángtenger felette.«

Kériünk. Mindenható, hogy eseteink lelkét emeld óvó védőszárnyaid alá, adj vigaszt és erőt itt maradt gyermekeidnek, hogy nagyjaink nyomába tudjunk lépni.”

Az esemény utolsó aktsza az emlékezés köveinek elhelyezése volt.

Gál

Díjátadás

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége az 5772. év roshasonója alkalmából „Magyarországi Zsidókért” díjat adományozott, amelyet 2011. november 27-én, vasárnap, délelőtt 10 órakor ad át a kitüntetetteknek a Síp u. 12. II. emeleti Díszteremben.

Az elismerésben azok a kiváló emberek részesülhetnek, akik az elmúlt időszakban sokat tettek azért, hogy a társadalmi béke, az emberek, a felekezetek közötti párbeszéd erősödjön.

Kérjük, jelentkezésével tisztelje meg a díjátadó ünnepséget.

Dr. Feldmájer Péter elnök

Körzeti kitekintő

Szeged

A XVI. Egyetemi Őszi Kulturális Fesztivál rendezvényeként a Millenniumi Kávéházban tartott beszélgetés során láthatta a közönség *B. Nagy Balázs* fotográfus vetítéssel egybekötött estjét „Soha többé Auschwitz-Birkenau!” címmel. A moderátor *Láng János* tévés szerkesztő, a beszélgetőtársak *Máté-Tóth András* egyetemi tanár, a vallástudományi tanszék vezetője, *P. Artur Prenkiewicz* minorita szerzetes és *Lednitsky András* hitközségi elnök voltak. A megrázó dokumentumfilm a tábor körülményein és eszközein keresztül ábrázolja egy borzalmas kor ember által elkövetett szörnyű bűntetteit, azok hatását a környezetre, a világra, s a következményeket. A közel másfél száz fős, főleg fiatalokból álló közönségre mély benyomást gyakoroltak a látottak, de a beszélgetőtársak végső egyezsége is, hogy „Soha többé Auschwitz-Birkenau!”, és ennek érdekében a különböző vallású, érdeklődésű embereknek, polgároknak kell elsődlegesen fellépni, hatást gyakorolva a közvéleményre, nyomást gyakorolva a politikusokra. A klubest programjában *Kálmán Csilla* és *Szöke Endre* hegedű szakos hallgatók működtek közre.

A VII. Szegedi Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál *Teleki Miklós* orgonaművész, tanár és *Pitti Katalin* operaénekes, Liszt-díjas érdemes művész estjével folytatódott az Új Zsinagógában, több mint 250 fő érdeklődése mellett. A vetített képes hangverseny Vivaldi, Stradella, Bach, Mozart, Donizetti, Franck, Liszt és Boelmann műveit követően ráadásként a „Szól a kakas már” szívhöz szóló zsidó dallamával zárult, annak ígéretével, hogy a művésznek következő évi országos jubileumi koncertsorozata keretében is

mét visszatér Szegedre. A műsor összeállítása méltán tükrözte a művészek pedagógiai felkészültségét is, hisz az orgonaművész a Székesfehérvári Zeneiskola és Zenei Szakiskola orgonatanára, a csodás hangú művész pedig a Nyugat-magyarországi Egyetem docense.

Kétnapos programmal fejeződött be a zsidó fesztivál. Látogatást tett a városban *Ilan Mor*, Izrael Állam magyarországi nagykövete, felesége társaságában. Találkozott a hitközség és a Szegedi Magyar–Izraeli Baráti Társaság vezetőivel, megtekintette a Móra Ferenc Múzeum Csontváry-kiállítását – ahol *Magyar Anna*, a Csongrád Megyei Képviselő-testület elnöke és *Vízahányó Ferenc* alelnök fogadta felkereste az Új Zsinagógát (melyet *Markovics Zsolt* főrabbi mutatott be), rövid séta keretében a Palotás várost jelképező Gutenberg és Kárász utcán át a Fogadalmi Templomba látogatott (ahol *Kondé Lajos* felkészült volt az idegenvezető), majd a Püspöki Palotában folytatott beszélgetést *Kiss-Rigó László* megyés püspökkel és *Lednitsky András* hitközségi elnökkel a vallásközi párbeszédéről, annak szegedi tapasztalatairól. A nagykövet még ez évi visszatérést ígért, mikor is a város polgármesterével, az egyetem rektorával, a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnökével találkozna, majd a Szent-Györgyi Albert Rotary Klubba látogatna el.

Tizenhatodik alkalommal rendezték meg a Hunguest Forrás Szállóban a hagyományörző Izraeli Vacsoaestet. A rendezvény fővédnöke *Martonyi János* külügyminiszter, *Ilan Mor* nagykövet, *Botka László* polgármester, *Szabó Gábor* akadémikus, a Szegedi Tudományegyetem rektora voltak. A vacsoaestet az Akropolisz

Táncszínház, a Deja Vu Zenekar, a Budapest Klezmer Band műsora színesítette. Köszöntőt mondott *Hóvári János*, a Külügyminisztérium helyettes államtitkára, *Ilan Mor* nagykövet, megtisztelte a rendezvényt részvételével *Újhelyi István*, a Parlament alelnöke, *Dorit Nachum* Zats konzul, *Magyar Anna* (a megyei képviselő-testület elnöke), *B. Nagy László* (kormánybiztos), *Kalmár Ferenc*, *Nógrádi Zoltán* (Fidesz-KDNP) és *Nyakó István* (MSZP) országgyűlési képviselők, *Feldmájer Péter* Mazsihisz-elnök, *Dékány Imre* akadémikus, az MTA SZAB elnöke, *Nemesi Pál*, a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnöke, *Mózes Ervin*, Szeged címzetes főjegyzője, *Vízahányó Ferenc* megyei alelnök, *Farkas András*, a Szegedi Magyar–Izraeli Baráti Társaság titkára, *Pál József*, az egyetem rektorhelyettese, *Kozma Gábor*, a Hittudományi Főiskola rektora. A közönség körében számtalan jeles közéleti személyiséggel találkozhattunk, a teljes igény nélkül említhetjük *Vécséi László* akadémikust, az MTA Orvosi Osztályának elnökét, az orvostudományi, a zeneművészeti, a bölcsészettudományi karok dékánjait, *Heisler Andrást*, a Mazsihisz korábbi elnökét, *Weisz Pétert*, a KDNP izraelita műhelyének vezetőjét, *Benedek István Gábor* író, *Székhelyi Józsefet* (aki a maceszgomóc-készítés és a sóletminőség szaktanácsadója volt), *Szabó Gabi* színművészt, *Macskássy Izolda* festőművészt (aki a tombola fődját adományozta, de egyben a szálló előterében kiállítással is színesítette rendezvényünket), valamint a bécsi, budapesti és soproni vendégeket. A vacsoaesten vette át *Markovics Zsolt* főrabbitól a hitközség elismerését, a Löw Lipót-plakettet *Kerek Ferenc* zongoraművész, *Varga Gusztáv* elnök-vezérigazgató és *Polgár Éva*

Meghívó

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége Ifjúsági Csoportjának tisztújító gyűlését 2011. november 27-én, vasárnap, délelőtt 10 órára a Budapest, Síp u. 12. III. emeleti Tanácsterembe összehívom.

A gyűlésen részt vehet minden olyan zsidó fiatal, aki a Mazsihisz Alapszabálya 36. § (1) bek.-ben írtaknak megfelel, és az Ifjúsági Csoportnak már tagja, vagy legkésőbb a szavazás megkezdéséig az Ifjúsági Csoportba tagként belép.

Az Ifjúsági Csoport tagja lehet a taghitközségekben hiteletét gyakorló 30 év alatti hitközségi tag, aki tagságát megfelelő módon igazolta.

Hittestvéri üdvözléssel:

Nattán László,
a Mazsihisz Választási és Jelölő Bizottságának elnöke

A zsidó nevelés aktuális kérdései a kultúra-pedagógia-vallás diskurzusában

Konferenciasorozat Amerikai Alapítványi Iskola

2011/12. évad I. ülés
Vallás – Identitás – Nyelv
2011. november 23. 17 óra

A rendezvény helyszíne: Amerikai Alapítványi Iskola
Wesselényi u. 44., díszterem

Zsidó Nobel-díjasok – 2011

A tudományok terén az idén kiosztott hét Nobel-díjból ötöt kaptak zsidó tudósok.

Daniel Shechtmant, a haifai Technion professzorát címlapon üdvözltek az izraeli újságok, miután – a kristályok kutatásával – elnyerte a kémiai Nobel-díjat. Ralph Steinman és Bruce Beutler, valamint a francia Jules Hoffmann az immunrendszer terén végzett kutatásaiért kaptak az orvosi

díjat – Steinman három nappal halála után.

Saul Pelmutter és Adam G. Ross – mindketten amerikai zsidók – a fizika terén kiosztott három Nobel-díjból kettőt nyertek el, miután távoli szupernóvakat vizsgálva kimutatták, hogy a világegyetem gyorsuló ütemben tágul. Jiddise mamák – csak így tovább!

Haaretz.com írása alapján / Mazsihisz

szeretetotthon-vezető, a Löw Immanuel-plakettet *Benedek István Gábor* író, valamint *Tepper Ágnes* és *Köves György* előjárásági tagok. A tombola sikerét gazdag választék garantálta, elsősorban a támogatóktól, közöttük a C&T Hungary Utazási Irodától, a Medicina Kiadótól, a Naturtex, a Szededfish, a Tornádó Kft.-ktől, a Szilánk, a Printer, a Kvalitás, a Hansa-Kruger, a Tisza Volán Zrt.-ktől, a polgármestertől és magán-személyektől. A vacsora izletes zsidó ételekből állt, a közel háromszáz résztvevő – többségük visszatérő vendég – ismét jól szórakozott.

A fesztivál utolsó napján az érdeklődők megismerhették *Benedek István Gábor* legújabb kötetét, majd megtekinthették *Antal Zsuzsa* tévés szerkesztőnek az íróról készült filmjét, melyben *Fazekas Lajos*, *Bücher Iván*, *Závada Pál* mellett megszólal az alkotó is. Ezt követően számos kérdést kapott a sokkötetes, tág határok között író, közkedvelt egyéniség, akinek stílusa ismét magával ragadta a közönséget. A Goldmark Kórus szólistáinak előhangoló zsidó zsolttár- és dalbemutatója után a záróprogram – több mint tíz év után először – a kórus hangversenye volt. A jeles zenei eseményen a karnagy virtuóz vezénylése, az együttes egyése, a fellépő főkántorok, a szólót éneklő művészek kiválósága magával ragadta az est közönségét. A hitközség elnöke kifejtette, hogy a fesztivál két hónapja méltó eseménye volt Szeged zenei és kulturális életének, illeszkedett a város fesztivál-programjába, amit nem véletlenül kísért figyelemmel és közvetített gyakran a helyi írott és elektronikus média. A rendezvénysorozat főrendezője köszönetét fejezte ki *Fazekas Andrásnak*, *Juhász J. Pálnak*, *Tepper Ádámnak*, akik közreműködése nélkül mindez nem valósulhatott volna meg. Zárszában kifejezte háláját a támogatóknak, a Délmagyarország, a Szeged Ma, az Új Élet lapoknak, a

Szeged Városi TV-nek és a Telin TV-nek, melyek a műsorok többszöri bemutatásával hozzájárultak a fesztivál közkinccsá tételéhez.

L. A.

Pécs

Néhány éve megszakadt a korábbi eredményes kapcsolat a pécsi és az eszéki hitközség és azok tagjai között. Mindkét fél részéről felmerült az igény a felújítására, ezért a közel-múltban 24 fős csoport látogatott el Eszékre. *Drago Kohn* titkár és *Stark András* alelnök tájékoztatták a jelenlévőket közösségük helyzetéről, a hiteletről, majd mindketten megerősítették szándékukat a hitközségek közötti jövőbeni együttműködés szélesítésére. A pécsi vendégek megtekintették az eszékiek imatermét, a kile hagyománygyűjtő munkájának eredményeit őrző fotó- és dokumentumgyűjteményt, melyek között értékes török is látható. Közösen felkeresték a ma is működő felsővárosi zsidótemetőt, valamint azt az egykori zsinagógát, mely jelenleg evangélikus imaházként funkcionál. Ennek lelkésze bemutatta a szépen felújított épületet, melyben megőrizték a régi zsidó díszeket, a homlokzaton Mózes Tízparancsolatának kőtábláját, a tetőzetten és az ólomüveg ablakokon látható Dávid-csillagokat.

Mitzki Ervin

Meghalt Tímár Károly főkántor

Lapzártakor kaptuk a szomorú hírt hogy *Tímár Károly*, a Dohány utcai zsinagóga főkántora 85 éves korában visszaadta lelkét Teremtőjének.

Beszélő tárgyak által szólal meg a múlt

A gyűjtemény különlegessége a munkaszolgálatos képeslap-kollekció

Gyűjteni egyfajta sajátos kötődést, sőt elköteleződést jelent. A gyűjtő szinte vonzza magához a régi tárgyakat. A gyűjtemény darabjai önálló életre kelnek, és sok-sok kérdésre válaszolnak. Akárcsak ez a különleges kollekció.

A szoba falán bekeretezett, díszes elbocsátólevél függ. Mostani tulajdonosának szépapja, Iczig Mózes magyar királyi honvéd nevére állították ki: 12 évig, 8 hónapig és 8 napig szolgált a hadseregben, miután 1886. december 31-én leszerelt.

„Ha a régi tárgyak beszélni tudnának...” – sóhajt fel a gyűjtő, amint számos és példás rendszerezéssel őrzött kollekcióját mutatja. A gyűjtemény könyvekből, fotókból, képeslapokból, papírrégiésekből áll. „Aukciókon vagy ismerősök révén bukkann fel egy-egy becses darab – mondja tulajdonosuk. – Ez egy sajátos, zárt hálózat, amelyen keresztül értesítenek, ha valami olyasmi kerül elő, ami érdekelhet engem. A hír hallatán gyakran a hideg futkos a hátamon.”

Így volt a munkaszolgálatos levelezőlapokkal, amelyek elszakított családok szenvedéséről tudósítanak. Íme egy, 1944. december 1-jére keltezte: „Drága kis Veronikám! Add át, édes kis leányom, drága jó anyukádnak apuka távolból jövő jókívánásait. Pusztul meg anyukádat születésnapján helyettem is, adjál egy szál virágot neki.”

És egy Kincses Sándor nevű munkaszolgálatos írása (eredeti helyesírással): „Felejthetetlen drága feleségem a jó Atyának áldását és békéjét kívánom számodra. Én még most egészséges vagyok és nincs semi bajom ha csak az hogy tőled kit tiszta szívből szeretlek és szeretni is foglak akkor is ha a göröngyök takarják be testemet és bármire is hajt a megpróbáltatások napja aza baj hogy tőled olyan oly nagyon meszsze vagyok de én hiszem és biztos hogy a jó Isten megsegít hogy viszont láthatjuk egymást.” A segítség valóban megérkezett, már a Szilágy megyei Búrgeszdbé, Szilágynagyfaluba címzett lap postázásakor. Mert hátolda-

Többnyelvű megtevesztés

lán ugyanazzal a kézírással egy későbbi feljegyzés áll (eredeti helyesírással): „Ezt a lapot Veszprém megyében Vid községben irtam de úgy dobtamki a Székesfehérvári álmódon az vonatból már a fogoly szerelvényből dehog került haza nemtudom.”

Bergen-belseni szabadulólévél, svéd királyi menlevél, fénykép munkaszolgálatosok masírozásáról; és egy szűkszavú kis kártya Theresienstadtól, a lágerből. Csupán a megszólítás és az aláírás szerepel rajta kézírással, meg a dátum: 1944. november 3. Mint ahogy egy másik lapon ez áll: „Egészséges vagyok, és jól érzem magam.” Több nyelven, nyomtatva. Többet nem volt szabad írni rá. Ki tudja, milyen szenvedés rejlett a ridegen előre gyártott sorok mögött!

Akad képeslap, amely a felszabadult lágerlakók szerény ünnepségét örökíti meg Bergen-Belsenben. A képen lévő David-csillag alakzatokat formáznak, egyik a másik vállára áll. Így tartották meg az őszi nagyünnepet 1945-ben. „Én vagyok a bal csillagban, a fenti sor közepén, akkor Somogyi Ibolya, most Oren Haya.” Egy lány, aki Izraelbe alijázott.

A régi szép könyvek közül a gyűjtemény jeles darabja az 1936. június 9-i kiadású Emlékkönyv a nagy hatású főbb, irodalomtörténet és bibliakutató dr. Kecskeméti Lipót temetéséről, aki egy nappal korábban hunyt el. Testvére, az 1944-ben

mártírhalált halt, szintén tudós dr. Kecskeméti Ármán mátkői főbbi így búcsúztatta: „Lángelméd mélyeséges s művészen formált gondolatok műhelye volt, a filozófia és költészet kincseshányája, a szíved pedig csupa gyermek-jóság, édes-

bájós, dédelgető oadaadás.”

Van olyan 1889-es, nagy képes, művészeti Figaro Salon, amely a híres festő, Herman Lipót tulajdona volt. Külföldről hozathatta, s nem állta meg, hogy egyik-másik illusztrációhoz megjegyzést ne fűzzön: „Szörnyűség, mintha Delacroix nem is élt volna (Hát még Rubens!)” – firkantotta egy nagymacskákat ábrázoló rajz alá, amelynél középpont meglehetősen élethű, ám pusztá utáztatnak ható oroszlán pózol.

Ki tudja, egyszer talán a gyűjtő, Izsák Gábor könyveit is gyűjtik majd. Övé ugyanis a Gabbiano Print kiadó és nyomda is, amely kis példányszámú, ám igényes kiadványokat bocsát közre. Ilyen a régiek közül Szabolcsi Miksa Olasz zsidó költők között című munkája, amely az 1904-es kiadás alapján készült, és amelyet Oláh János judaisztikaprofesszor lektorált, majd írt hozzá előszót. Vagy a Földes Anna-féle Kézdy György pályaképe, amelyhez a kiadó leleményesen mellékelte a színművész Ákombákom című estjének DVD-jét is. A legújabb könyv pedig az ideai nagyünnepre jelent meg: Schöner Alfréd kötet, Az irgalom kapuja, amely a főbbi szöszéken végzett, négy évtizedes, 1970-től 2010-ig tartó munkájába enged bepillantást.

Rados Virág

Tallózás egykori zsidó újságokban

Humanista zsidószemlélet (1.)

„...a történelmi zsidóság (...) kultúrája a bibliában nyert maradandó, örök formát” – így kezdi Humanista zsidószemlélet című izgalmas tanulmányát Katzburg Ilona a Libanon című zsidó tudományos és kritikai folyóirat 1938. május-júliusi számában. „Ehhez az ősi és hamisíthatatlan, tiszta forráshoz vissza kellett térnie mindenkinek, aki el akart jutni a nagy kezdetig”, aki kutatni akarta a nagy világtudományok belső összefüggéseit, fejlődését, követni vonulásait és feltárni összefonódásait.

Hogy emlékeztessünk, egy villanásnyira idézzük a Révai nagy lexikona címszavát. „Humanizmus: így nevezik az ókori klasszikusok ismeretein alapuló renaissance-kori műveltséget, ennek ápolói és terjesztői voltak a humanisták.” A bibliát nem kellett felfedeznie a humanizmusnak. Elvitathatatlan Isten és ember, vagyis a kiválasztott nép kettőse, harca és együttműködése, sok esetben már-már párvialada, a kiválasztott nép felemelkedése avagy porba sújtottsága, kiszolgáltatottsága, vagyis annak az évszázadokon keresztül íródott, Isten szeretetére tanító drámai színhátéknak az emberközpontúsága, mely az ókori zsidóság történelme is egyben. Mindez a humanisták figyelmét a harmadik holt nyelv, a héber felé irányította.

A humanizmus a középkor impozáns, irodalmat, művészetet, tudományt megtermékenyítő, nagy hatású szellemi áramlata volt. Gyökerei az itáliai polgársághoz nyúlnak vissza, mely vagyonosodásával a való élet felé fordult, az érzelmi, az esztétikai, nem utolsósorban az intellektuális örömei felé. Maga a szó a „studia humanitatis” (emberre vonatkozó tanulmányok) latin kifejezésből származik. Ez a reneszánsz korban a görög-római kultúra tanulmányozását jelentette: az ember elsőbbségét élvezte a társadalom, a történelem, a tudomány, a kultúra értelmezésében. A reneszánsz humanizmusának legfőbb ismereti forrása az irodalom volt, az ókori írás- és beszédkészség csodálata. A nagy holt nyelvek grammatikája, retorikája és dialektikája állt a humanista gondolkodás központjában. Elterjedt az ókori szövegek előbb kézzel írott, majd később, a könyvnyomtatás feltalálása után, nyomtatásban történő megjelentetése.

„A Bibliát nem kellett felfedeznie a humanizmusnak, hiszen az élt, nevelt és tanított úgyszólván keletkezéséről fogva szakadatlanul” – írja Katzburg. – „Már korán elhagyta az ősi héber nyelv területét, amikor hazájában, Palesztinában, fordították le arameusra” – folytatja. Bizonyos szavak azóta már más tartalmat kaptak. A cikk megírásának idejében Palesztina az egykori zsidó királyság területét jelentette, azt a földrajzi egységet, melyet Hadrianus császár nevezett el így utolsó nemzeti szabadságharcunk, a Bár Kochba-felkelés leverése után (i. sz. 135), hogy a zsidó ország emlékét örökre eltörölje.

A biblia már korán elhagyta hazáját, kilépett az ősi héber nyelv színteréről. A babilóniai fogságból hazatért zsidók lefordították az ott megtanult, az afroázsiai nyelvcsalád sémi ágához tartozó arámiára, mely a héber közeli rokona, és amely évszázadokon keresztül a Közel-Kelet közvetítő nyelve, ma úgy mondanánk, „világnyelv” volt. Jelentős passzusok íródtak arámiul Dániel és Ezra könyvében, valamint a magyarázatok, a targumok, maga a Talmud is, továbbá az ún. posztbiblikus, vagyis a biblia utáni zsidó irodalom jelentős része.

Időzzünk egy kicsit az arameus fordításnál. A babilóniai fogság után sajnálatos módon a nemzeti nyelv, a héber, elvesztette köznyelvi szerepét. A korai bibliafordítások elsősorban nem az idegen népeknek készültek, hanem a messi országokba sodródott, száműzetésben élő, vagy a szentföldi óházába visszatérő, de a héber nyelvet alig vagy egyáltalán nem ismerő zsidó embe-
reknek. Nechemjától tudjuk, hogy a babilóniai fogságból visszatért zsidók Jeruzsálemben a Vízi-kapu előtti téren gyűltek össze, és a Tóra felolvasását hallgatták. „Ezra az egész nép szemé látára nyitotta fel a könyvet.” (Nechemja 8/5.) „Szakaszokra bontva olvasták a könyvet, Isten törvényét, és úgy magyarázták, hogy a nép megértse az olvasottakat.” (Nechemja 8/8.)

Az i. e. 3. században készült a legendás görög nyelvű munka, a Septuaginta, melynek keletkezéséről tudjuk, hogy 70 zsidó tudós fordította Pharosz szigetén.

A korai, i. sz. 2-3. századi latin bibliafordításokból töredékek egész sora ismert, teljes bibliafordítás azonban egy sem. Ezek mindegyike a görög nyelvű Septuagintából fordított másodfordítás. Egyre gyakoribbakká váltak a rongott, hibás, rosszul fordított vagy szándékosan eltorzított szentírásszövegek. „A kereszténység első századaiban hamarosan elkészült a latin bibliafordítás, az Itala” – írja Katzburg. Ezt követte a 3. században élt újplatonista bölcsező, Origenész munkája. A nem zsidó bibliafordítók közül alighanem csak kevesen ismerték magas szinten a szent nyelvet. Ezek közé tartozott Szent Jeromos, más néven Eusebius Hieronymus (345–420 körül). A fordítói munka jelentős részét Palesztinában végezte. Felhasználta régebbi fordításokat, töredékeket, fordításait állandóan összevetette a Septuagintával is. Ez vezette őt arra a különös megoldásra, hogy a Zsoltárok könyvének fordítását kétféle megoldásban készítse el. Mind a két megoldást felvették a Vulgátába, mely a katolikus biblia alapja lett. Erre az alkalomra héberül és arámiul is megtanult. A Tönach, keresztény felfogás szerint az Ószövetség, pápai megbízásra történő, héber és arámi nyelvekből való teljes átültetése húsz évig tartott. A vulgata szó latinul „elterjedtet” jelent, és csak az érett középkorban (12–13. század) lett a katolikus egyházban általános referenciaplappá.

„A humanizmus kora a bibliafordítás múltját nem tekintette lezárt egységnek” – fejtegeti Katzburg Ilona. – „Még egyszer meg akarta tenni azt az utat, melyen a Vulgata szövegéhez eljutottak. Ehhez pedig az ősi héber nyelv tanulmányozásából kellett kiindulnia. Ezen a területen nem talált kész eredményekre, vagy utakra, mert még ösvényt sem igen vágtak rajta. Ugyan a héber nyelv tanulmányozása a középkorban át sem aludt ki teljesen, ha Hieronymus feltétlen tekintélye és hitelessége nem is tette szükségessé a keresztény teológusoktól, hogy a héber forrásokhoz térjenek vissza” – fejti ki Katzburg Ilona a Libanon című zsidó lap 1938. évi május-júliusi számában.

Szentségtörésnek számított, ha valaki Hieronymus szövegének hitelességében kételkedni mert.

„Mégis van középkori gyökere a héber stúdiumok iránti érdeklődésnek, csak hogy egészen más irányú: az ecclesia militans termelte ki, polémikus célok vezették” – állítja Katzburg Ilona. A tudományos élet központjaiban, egyetemeken, kolostorokban, püspöki udvarokban kötelezővé tették a héber nyelv tanulmányozását. Az 1334-es bázei zsinat határozatai között szerepel, hogy Európa nagyobb egyetemein, Rómában, Párizsban, Oxfordban, Bolognában és másutt is, két-két tanárt kell alkalmazni a héber, az arámi és annak korai változata, a kádeus nyelv oktatására. Mindezt azért, hogy a katolikus egyház kellő felkészültséggel biztosítsa magának az ellenfelek fölötti győzelmet vallási viták alkalmával.

A humanizmus azonban merőben más szempontok szerint közeledett a héber nyelvhez. Nem harcoszköznek, nem fegyvernek tekintette. „...a biblia ősi kultúráját akarta a segítségével megismerni és meghódítani a maga számára.”

(folytatjuk)

Magén István

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Németország

A Berlii Zsidó Múzeum fennállásának tizedik évfordulója alkalmából W. Michael Blumenthal, az intézmény igazgatója a „Megértés és Tolerancia” díjjal tüntette ki Angela Merkel német kancellárt. Az ünnepségen Blumenthal kijelentette, hogy „a kormányfő számtalanszor bizonyította, mennyire közel áll szívéhez a német zsidó élet pozitív fejlődése és a bevándorlókat is befogadó közösség integrációja”. A kancellár hangsúlyozta, hogy a „zsidó élet Németország része”, és figyelemztetett az antiszemitizmus növekvő veszélyére Európában. A magas díjat olyan személyek kapják, akik kiemelt figyelmet fordítanak a diszkrimináció és a rasszizmus kritikus elemzésére, valamint a holokauszt idején elkövetett bűntettek számbavételére. Korábban hasonló kitüntetést kapott Johannes Rau volt német elnök, Helmut Kohl egykori kancellár, Daniel Barenboim karmester, Kertész Imre író és mások. A Berlii Zsidó Múzeum népszerűségére jellemző, hogy az elmúlt tíz évben mintegy hétmillió személy látogatta a különböző kiállításokat.

Argentína

A Nacion napilap ismertette a Buenos Aires-i Egyetem Kutató Központjának rasszizmussal és a diszkriminációval kapcsolatos, a zsidó szervezetek által is támogatott felmérését. A kutatás szerint a megkér-

dezettek harminc százaléka nem szeretne olyan környezetben lakni, ahol jelentős a zsidók száma. A válaszadók 53 százalékánál az a véleménye, hogy a zsidók túlságosan sokat beszélnek a holokausztról, és hűségesebbek Izraelhez, mint Argentínához. Sokan megjegyezték, hogy „jelentős befolyásuk van a gazdasági életben”, és „csak a pénz érdekli őket”. A felmérésből kiderül, hogy a diszkrimináció a zsidóknál sokkal szélesebb kört érint, mert a lakosság 72 százaléka negatív véleménnyel van a Bolíviából, Peruból és más latin-amerikai országokból érkezett bevándorlókról. A stadionokban gyakran hangzanak el rasszista jelszavak, amelyek elsősorban a bolíviaiakat és a paraguayiakat támadják. Az országban közel 300 000 hittestvérünk él, ez Latin-Amerika legnagyobb zsidó közössége. Az egyik legsúlyosabb tragédia 1994-ben történt, amikor az AMIA zsidó közösségi központ elleni merényletnek 85 halálos áldozata volt.

Görögország

A Jerusalem Post jelentése szerint Benjamin Albelasz, az athéni hitközösség elnöke kijelentette, hogy a gazdasági válság miatt a nemzetközi zsidó szervezetek támogatása nélkül 2013-tól nem tudják fizetési kötelezettségeiket teljesíteni. A görög fővárosban három ezer zsidó él. A közösség zsinagógát, iskolát, múzeumot és más intézményeket működtet. Legnagyobb bevételük ingatlanok béreadásából származik, amelyek egy részét üresen állnak, másrészt áron alul kénytelenek kiadni. A megemelt ingatlanadó azonban fizetniük kell. David Saltiel, a szaloniki hitközösség elnöke szerint a fenyegető csődhelyzet nehezíti a vallási élet fenntartását is. A görög zsidó szervezetek szigorú takarékosági intézkedéseket vezettek be, és a Jointtól egy legalább 400 000 eurós kölcsönt szeretnének kapni. Athénben tíz százalékkal csökkentették az alkalmazottak fizetését, bezárják a gyerekek nyári táborát, az előírt kort elért munkatársaikat nyugdíjba küldik. Az országban mintegy 5000–5500 zsidó él.

Nyílt nap a Scheiberben

Kedves Szülők, Nagyszülők! A Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnáziumban 2011 november 24-én, csütörtökön, „nyílt napot” szervezünk minden szülőnek, nagyszülőnek, hogy betekintést nyerhessenek iskolánk mindennapjaiba! Szeretettel várjuk Önöket az elmei tagozat 1., 2., 3., és 4. osztályába, az első és a második tanítási órára. (Iskolánkban az első óra 8.15–9.00-ig, a második 9.15–10.00-ig tart.) Nemcsak a leendő első gyerekek szüleit várjuk szeretettel, hanem mindazokat, akik kíváncsiak a nálunk folyó oktatómunkára, szívesen megismernék tanítóinkat és iskolánk légkörét. Cím: 1145 Budapest, Laky Adolf utca 38/40.

Öröm az Öröm Ünnepe

„Vigadatok az Örökkévaló előtt 7 napon át.” Azon a vasárnapon több program várta az ünneplő híveket. Könyvbemutató a Zsidó Múzeumban, tóraavartás a Frankel Leó úti zsinagógában és az Öröm Ünnepe a Kazinczy utcai imaház udvarában. Külön sátorban a férfiak és a nők. Ráv Weiszberger Mojsze főrabbi három pontban határozta meg az öröm okát. Boldogok vagyunk, mert az Örökkévaló van felettünk. Örülünk, hogy szeret minket, és mi is szeretjük Őt. Örömlenkedünk azzal, hogy igyekszünk megtartani parancsolatait. Van, aki legalábbis akarataival maradéktalanul, mások kevesebb százalékkal, de szívvel-lélekkel. Kifejezték örömlenkedésüket zenével, dallal, tánccal. A Szentély-

Tánc a sukkában

ben is táncoltak. Majmonidészit idézte a főrabbi. De ott e tisztség a Tóra mesztereinek, bölcs rabbiknak, a jesivák kiemelkedő tudósainak jutott, a többiek nézték, tapsoltak. Nálunk, a gálutban, mindenki kifejezheti örömlenkedését tánccal. Pengett is a gitár, harsogott a dal, Carlebach kántor-rabbi egykori kísérője játszott a hangszeren, énekelte is, vele dalolt minden résztvevő. Eljöttek, akik hetenként járnak meghallgatni a Tóra szavait ráv Weiszbergertől, s más vendégek, pl. Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató is jelen voltak, és jókedvűen ropogták a táncot. Mert „kihirdette Mózes az Örökkévaló ünnepnapjait Izrael gyermekeinek”.

Deutsch Gábor

Védelmi gyakorlat Izraelben

A Cáhál, az izraeli hadsereg, sikerrel kilőtt egy 5000 kilométeres hatótávolságú, jelentések szerint nukleáris fejet is szállítani képes, hazai fejlesztésű kísérleti ballisztikus rakétát.

A kilövésre a Rison Lecion városhoz közeli tengerparton, a légierő palmachimi bázisán került sor, a jelentés szerint a tervezettnél előbb – erre utal az angol nyelvű szöveg „prescheduled test” kifejezése –, talán az iráni fenyegetésre való tekintettel.

A hatalmas rakétatest ég felé emelkedését sok ezer ember nézte végig Askelontól Tel-Avivig, akik az adott időpontban éppen a tenger felé tekintettek. Sok nézőben a látvány riadalmat keltett, miután a stratégiai kritikusan fontos kísérlet annak végrehajtásáig titokban tartották, és a többméteres csóvát maga után húzó üstököszerű jelenségről azt gondolhatták, hogy ellenséges rakétatámadás érte az országot.

Izraeli részről eddig nem hoztak nyilvánosságra részleteket, de a brit Guardian újság nemrégiben arról írt, hogy Izrael a közeljövőben kísérletet hajt végre a Jericho föld-föld rakéta legújabb típusával.

Az iráni vezérkari főnök máris izraeli fenyegetésről és egy „izraeli tévedés szigorú megtorlásáról” nyilatkozott.

Az izraeli légierő pilótái jelenleg nagy hatótávolságú légicsapás-gyakorlatokat tartanak Szardínia szigetén.

Csütörtökön a polgári védelem az ország középső régióiban – nagyjából Herzlia és Rehovot között, különös tekintettel Nagy-Tel-Aviv körzetére – rakétatámadást modellező gyakorlatot tart, ahol a kora délelőtti órákban szírenázás lesz.

Halmos László

Helyszíni szemle

A pusztulás kőszegi emlékei

Az egykori zsinagóga. Enyészet előtt

Az elmúlt évtizedekben az 1944. nyári kőszegi deportálásról készült egykorú felvételeket számos kiadvány közölte. A kőszegi zsidó hitközség 1941-ben 109 főt számlált, a város lakosságának egy százalékát tette ki. Az 1944. nyári elhurcolást csak néhányan éltek túl. A hitközség 1951-ben megszűnt. A szomorú múltrol a patinás város központjában a zsinagóga pusztta téglafalai is tanúskodnak.

A kőszegi Guba-hegyen, az ún. Lovagló-dűlőben, egy elhanyagolt erdőrészen máig zsidó tömegsírokat rejt a föld. Megrendítő látvány a korábbi „határsávba” zárt, alig két évtizede szabadon bejárható, hepehupás terep. Az 1944. téli erdőfűtő kényszermunkáról, a kőszegi hegyvidéken történekről az erdő sűrűjében Horváth Ferenc ny. gimnáziumi tanár adott a napokban tájékoztatást Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatójának. A környéken 1947-ben részben feltárták, exhumálták a hajszolt robotba belepusztult, ott megölt – zömmel budapesti – zsidó nők és férfiak sírjait; kétezer-ötszázán a Kozma utcai temetőben nyugszanak. Százakét viszont nem. Ezt a tanár úr 2004-ben a vele együtt kutató L. Kiss Csabával együtt állapította meg, a továbbiakban dr. Susa Éva igazságügyi szakértő vezetésével több helyszíni bejárás, alapos feltárás hitelestítette.

Az elhurcolt, illetve a környékbeli kényszermunkatáborokban megölt zsidók emléke előtt Kőszegen hagyományosan minden év március 24-én méltó főhajrával tisztelegnek. Mégis az erdei tömegsírok állapota többeket, beleértve a város vezetőit, komolyan foglalkoztatta, s arra készítette, hogy a méltatlan állapot felszámolását elindítsák. Zoltai Gusztáv a helyszíni megismerése után kijelentette, további exhumációra nincs szükség. Kívánatos, hogy a következő években összefogással felmérjék és funkcionálisan rendezzék a temetőként használt területet és az odavezető utat. Ugyanígy fontos, hogy a háborús kényszermunka, a nyilashatalom zsidó áldozatainak nyughelygyűjtését emlékkövel jelöljék meg.

A kőszegi látogatás a korábbi zsinagóga felkeresésével folytatódott. A jelenleg szinte romos, romantikus stílusú épület Schey Fülöp zsidó nagykereskedő adományából, 1856-ban épült. 1995-től magántulajdonban, aggasztó állapotban van. Báthly Béla alpolgármester tájékoztatása szerint az elmúlt évtizedekben a város több vezető garnitúrája próbálkozott a fájó történelmi örökség orvoslásával. Jelenleg is formálódik, szélesedik egy kör, melynek tagjai a mutatós épület megmentéséért fáradoznak. (Érdekesség, hogy ebben részai vesznek az egykori építetőnek, a Schey családnak a leszármazottai is!)

Kőszeg város vezetői felelősséggel kezelik az ügyet. Utóbbi levelezésükből tudjuk, hogy az ingatlan tulajdonjogát állami épület értékarányos cseréjével javasolják megoldani. Reméljük, hogy helyreállítási tervük sikerrel jár, és Nyugat-Magyarország egyik legszebb zsinagógája megmenekül a közvetlenül fenyegető enyészettől.

Szita Szabolcs

FILM

Nicky családja

Különleges filmbemutatót tartottak a Szlovák Intézetben nemrégiben. Jana Tomková igazgató és Václav Magda, a B'nai B'rith elnöke köszöntötték a megjelenteket a Rákóczi úti intézmény nagytermében, köztük Peter Weiss urat, a Szlovák Köztársaság budapesti nagykövétét.

Matej Minác rendező Nicky családja című új alkotása a „Montreali Nemzetközi Filmfesztivál Legjobb Dokumentumfilmje” díjban részesült.

A megdöbbentő történet az angol Nicholas Winton hőstettéről szól, aki a második világháború kezdetén a korabeli Csehszlovákiában több száz gyermeket mentett meg a koncentrációs táborokban rájuk váró haláltól. Számos helyen őt nevezik a brit Schindlernek. Lehetőséget biztosított 669 – főként prágai – zsidó gyermeknek, hogy őket brit családok fogadják örökbe. A vásznon megrendítő pillanatoknak lehetünk tanúi a szülőktől való búcsúzástól az érkezésig, a túlélők szívbe markoló visszaemlékezései.

A film a Karlovy Vary-i és a Jeruzsálemi Filmfesztiválon is díjat kapott. Megszólal több szemtanú, visszaemlékeznek az eseményekre a megmentett gyerekek is. Az egyetlen Budapesten lakó túlélő, Králik Ferencné szül. Lénárt Ilona személyesen ott volt a bemutatón, ugyanúgy, mint az alkotók közül is többen.

A ma 101 éves Winton úr sokáig nem beszélt emberfeletti tettéről, öt évtized után házuk padlásán felesége talált rá a megmentés dokumentációjára, azóta szinte az egész világ értesült a történetéről. A túlélő gyermek közül máig csak 250-et azonosítottak. A többiek felkutatását szolgálja a www.nickysfamily.com honlap, ahol további információhoz juthatnak az érdeklődők.

A 96 perces alkotás megtekintését mindenkinek feltétlenül ajánljuk.

Paszternák Tamás

Egy topmenedzser Újpestről

Újpest Önkormányzatának támogatásával, a Kosuth Kiadó gondozásában, a közelmúltban jelent meg az Aki a korát megelőzte – Aschner Lipót élete című kötet.

Aschner Lipót húszéves korától, 1892-től 1952-ig, hatvan éven keresztül dolgozott az Egyesült Izzóban. Mai kifejezéssel élve, a „topmenedzserek” különleges képességével rendelkezett. Karrierjét alulról kezdte, és végigjárva a ranglétrát, az egykori kistisztviselőből 1921-re a gyár vezérigazgatója lett. Az 1930-as években a gyárirparifant terrile-jeként – fenegyerekeként – emlegették, aki gondolkodásban, kreativitásban és ötletekben meszse megelőzte tárgyaltó-partnereit. A kulturális és sportéletet, valamint a szociális ellátást érintő egyedülálló beruházásaival, mecénási tevékenységével nem csupán a gyárban dolgozó több ezer munkás és tisztviselő, hanem Újpest és Magyarország számára is jelentős értéket teremtett. Üzleti érzékével és racionalitásával egyaránt kiemelkedett a hazai gyárirparosok sorából, s a hazai zsidóság – a hitközségek, kulturális és segélyszervezetek – egyik legnagyobb támogatója volt. Az 1930-as évek második felében egyházi adója elérte az évi ötezer pengőt, de emellett nagy értékű adományokkal is támogatta az újpesti és a budai hitközség árvaházát, chevraját, öregotthonát stb. Adományaihoz írt kísérőlevele végére minden alkalommal az alábbi mondatot írta: „Arra kérem Önöket, hogy a fenti adományokat diszkrétan kezelni és azoknak a templomban a nyilvánosság előtt való megemlégtetésétől eltekinteni sziveskedjenek.”

1944. március 19-én, 75 évesen Mauthausenbe deportálták, de fél évvel később kollégáinak 100 000 svájci frankért sikerült kiváltaniuk. Svájcban gyógykezelte magát, majd 1947-ben hazatért, hogy rendbe tegye az Izzó ügyeit.

Paradoxon, de kijelenthető, hogy Aschner nagypolgári életet élő, puritán ember volt. Kerülte a sajtónyilvánosságot, ezért sem az Egyesült Izzó vezérigazgatójaként, sem az UTE elnökeként nem adott hosszabb interjúkat a korabeli lapoknak. Pályáját számos adoma kísérte, hiszen vezetési stílusa és életmódja jelentősen eltért a hazai gyárirparosok többségétől. A néhány hete róla megjelent életrajzi kötet szerzője külső munkatársunk, Rojkó Annamária, aki levéltári dokumentumok, magánlevelek, ipar- és sporttörténeti események, valamint visszaemlékezések alapján vázolja fel a vezérigazgató portréját. Aschner életművét tanulmányozva az olvasó számára még az is kiderülhet, hogy a róla fennmaradt anekdotikus történetek többsége igaz.

K. P.

KÖNYV

Egy bátor nő

Dr. Büchler Júlia neve nem ismeretlen a pszichológusok, pedagógusok és gyermekekkel foglalkozó szakemberek körében. A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, majd az ELTE Bölcsészettudományi Karán a pszichológia kiegészítő szak elvégzése után 1979-ben ledoktorált, egyike volt a Mérei-tanítványoknak. Gyógypedagógusként tanított értelmi fogyatékos gyerekeket, majd pszichológusként dolgozott. Hét olvasókönyvnek társszerzője, ezek közül négyenívójában részesült. A Fejlesztő feladatlapok és a Fejlesztő doboz több ezer példányban jelent meg. Ötlettár c. műve négy kiadást ért meg. Szakmunkái után határozta el, hogy személyes hangú visszaemlékést ír. Ez a kötet azonban több, mint egy hagyományos emlékirat: a 20. századi nő lélek őszinte és minden titkot fellebbentő története.

„1944-ben, hatéves koromban, a német megszállás pillanatában menekítettek vissza nagyszüleimtel Budapestre. Gyerekkoromat megpecsételte a háború és a járvány. Ezek az élmények meghatározták az életemet. A sok megpróbáltatás segített ahhoz a felismeréshez, milyen éltető erő van a családi együttesben s az emberi humorérzékekben. Kilencéves koromban gyermekbénulást kaptam. Hároméves kezelés után visszatérhettem az egészséges gyerekek közé. A gyermekbénulás nyomorúságát felülkerekedni Pető főorvos és az ő intézetében megismert betegársak tanítottak meg.

Tizennégy évesen a Zsidó Gimnáziumba kerültem, itt érettségiztem, az osztályom és a gimnázium egész diáksága leképezője volt annak az elmentmondásos korszaknak: ortodoxok, neológok, volt kitelepítettek, osztályidegenek és minden szegmense a zsidóságnak.

Főiskolás koromban a hatalmas baráti csapathoz tartozó Montágh Imrél beszélgettünk. Tolakodó indiszkrécióval érdeklődött, hogy élelem meg az állapotomat, a mozgásomat. Körülnéztem, mint aki nem tudja, miről is van szó. Tökéletes háritással, kissé sértetten közöltem vele: semmi bajom nincs, teljesen rendben vagyok. Nem nyugodott bele, tovább kutakodott a témában: Mondd! Nem megírni való? Elutasítón néztem rá, s a sértettség újabb hulláma öntött el. Aztán a magam mögött hagyott, váltakozó iramban hol rohanó, hol cammogó évtizedek után mégis nekikezdtem az írásnak. A hirtelen rám zuhanó nyugdíjas állapot sok időt és energiát szabadított fel. Kezdtem visszatekinteni változatos életemre. Emlékeim itt-ott töredeztettek, helyenként rendkívül élesek. Nyugodt nyaralások idején lassan írtam, ráérősen, tollal, írómappába. Éreztem, most már fogy az időm! Montágh Imrénének igaza volt, írnom kellett!”

(Büchler Júlia: Leltár a lomtárban. Folyamatos múlt. Budapest, 2011, Yes-Press 2001 Bt.)

Gyűlölettől mentes, humánus ember

Braham Budapest

Az ősszel a HDKE és a bécsi Simon Wiesenthal Központ meghívásának eleget téve, Magyarországra látogatott *Randolph L. Braham*, a New York-i City University érdemes professzora, a Rosenthal Intézet igazgatója, a holokausztudomány világhírű szaktekintélye.

A többnapos program során először a Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékalapítvány kuratóriumi és felügyelő bizottsági tagjaival, munkatársaival zártkörű konzultáción vett részt.

Braham professzor

A Wallenberg Teremben *Szita Szabolcs* igazgató üdvözlő szavai után *Vámos Tibor* számolt be a közelmúlt kulturális és politikai eseményeiről, majd *Drucker Tibor* szubjektív ismertetése, az alapítóról szóló megemlékezése következett. Braham professzor beszélt a 2007-ben kiadott Enciklopédia angol verziójáról, a bibliográfia tételbővítéséről, egyúttal megjegyezte: a kutatások magyarországi megjelentetése, hozzáférhetősége – szemben más európai országokkal – egyedülállóan mondható.

Szita Szabolcs megjegyezte, épp az Enciklopédia adatai alapján kerülhetnek újabb személyek a „névlistára”. Az igazgató beszélt a 80-as évekbeli strasshofi kutatásokról, amikor mély hallgatásba burkolóztak még az emberek. *Józan Péter* túlélőként számolt be megpróbáltatásairól.

Hóvári János, a Külügyminisztérium globális ügyekért felelős államtitkára a balfi áldozatok zsebében megtalált tárgyak szerepéről beszélt (Jad Vasem-kiállítás), hozzátéve, még több

száz feldolgozott adat vár bemutatási lehetőségre.

Szántóné Dr. Balázs Edit a megfelelő ismeretanyaggal rendelkező szombathelyi történelemtanárokról szólt, majd egy programbővítő CD-t ajándékozott a vendégnek.

Az esemény a zsinagógában folytatódott, ahol *Botos János* ügyvezető igazgatóhelyettes köszöntötte a megjelenteket, köztük *Hóvári Jánost*, *Pók Attilát*, az MTA Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettesét, a Külügyminisztérium prominenseit,

nos gratulált elsőként az elismeréshez, majd *Pók Attila* beszélt arról, hogy nemcsak munkásságáért ismeri és tiszteli *Brahamet*, hanem úgy is mint szenvedélyes, mégis tárgyyszerűségre törekvő, sok évtizede kutató, gyűlölettől mentes, humánus embert, aki egyedülálló emlékművet tudott állítani a magyarországi zsidó sorsnak.

A következő szónok, *Szita Szabolcs* sok egyéb mellett elmondta: a HDKE szerény erkölcsi elismerésnek szánja a 90. életévéhez közeledő Mester tiszteletére a *Braham Téka és Információs Központ* felavatását. Az intézmény megújulásának részeként ott gyűjtik folyamatosan mindazokat a műveket, publikációkat, melyeket *Randolph L. Braham* közreadott, hogy ezzel is a magyar tudományosságát, a zsidó tragédia mind teljesebb feldolgozását szolgálják. Felveszik a kapcsolatot a washingtoni Holocaust Memorial Museummal, hogy az ott őrzött „*Randolph L. Braham Collection Record Group 52*” anyag másolatban nálunk is az érdeklődők rendelkezésére álljon.

A professzor reményét fejezte ki: legyen ez az olvasóterem – mely keddtől vasárnapig 10 és 18 óra között ingyenesen látogatható – a magyar kiadásban megjelent kötetek, a holokausztbibliográfia digitális változata, forrása kutatóknak, tanároknak, diákoknak.

Végül a program zárásaként *Deák Gábor*, az Aura Könyvkiadó igazgatója mutatta be a „*Raoul Wallenberggel Moszkváig*” című *Szita-monográfiát*, melyről ismertetés, recenzió későbbi lapszámunkban jelenik majd meg.

gj

Feldmájer Pétert, a Mazsihisz elnökét.

Hóvári János a kormány nevében üdvözlötte *Braham* professzort, majd Magyarország köztársasági elnöke és miniszterelnöke megbízásából átadta a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje kitüntetését. *Botos János*

Hírek, események röviden

– A WIZO a következő ülését november 29-én (kedd) 16 órakor a Frankelban tartja.

– **Megjelent Kertész Ödön: A Magyar Izraelita Kézmű- és Földművelési Egyesület százéves működésének története.** A Magyar Zsidó Levéltár a közelmúltban adta ki a MAKOR – Magyar Zsidó Levéltári Füzetek 8. kötetét

a Nemzeti Kulturális Alap és a Mazsihisz támogatásával. Az ünnepélyes bemutatót *Toronyi Zsuzsanna* főlevéltáros nyitotta meg a Hitközség Dísztermében, majd *Benedek István Gábor* író méltatta a művet. A múltidéző eseményen megjelentek az egykori mikéfi sták, de többen érdeklődtek a fiatal generáció tagjai közül is. A könyv megvásárolható a levéltárban (www.millev.hu).

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óra között. Telefon: (1) 455-3333. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

Hirschi Ágnes kérése

Nevelőapám, *Carl Lutz* svájci alkonzul 1944-ben – követségi hivatalnokok és cionista aktivisták közreműködésével – budapesti zsidók ezreinek az életét mentette. A nevéhez fűződő akció két legismertebb jelképe a Vadász utcai Üvegház és a svájci védlevél. Ezekben a válságos hónapokban ismerte meg édesanyámat, *Magdát*. Beleszeretett, és a háború után feleségül vette. Mindkettőnk Svájcba vitt, ahol azóta is élek.

Apám a hazájában hosszú ideig nem részesült méltó elismerésben. Ellenkezőleg: a háború után a svájci belügyminisztérium belső vizsgálata „hatáskörü túllépésnek” minősítette a budapesti mentési akciót, és elmarasztalta őt. A mellőzés megkeserítette élete alkonyát. Csak 20 évvel halála után rehabilitálta a svájci állam.

Daniel von Aarburg svájci televíziós rendező most méltó és hiteles filmet szeretne készíteni *Carl Lutz*ról. Olyan embereket keres szerte a világon, akik svájci védlevéllel rendelkeztek, illetve svájci védett házból éltek túl a vészidőszakot. Talán még sok családban vannak emlékek, iratok, fényképek abból a szörnyű korszakból. Szeretném Önöket szívből arra kérni, támogassák von Aarburg urat abban, hogy lehetőség szerint jó és megalapozott filmet készíthessen Apámról és az ő budapesti tevékenységéről. Úgy vélem, fontos jelzésértéke van egy olyan alkotásnak, amely azt jeleníti meg, hogyan tud szembeszegülni az ember humánus elkötelezettsége a gonoszszággal, személyes bátorsága a politikai büntetellel.

Daniel von Aarburg többek között azt szeretné megtudni, hogyan vagy kinek a révén jutott Ön svájci védlevél birtokába, miként jutott svájci védett házba. Vannak-e személyes emlékei *Carl Lutz*ról? Tartózkodott-e annak idején az Üvegházban? Melyik háborús élmény maradt meg legerősebben az emlékezetében?

Tisztelt Hölgyem, Uram!

Kérem, hogy jelentkezzen személyesen a *Carl Lutz* Alapítványnál az Üvegházban berendezett emlékszobában (V. kerület, Vadász utca 29.), amely minden nap 13.00 és 16.00 között van nyitva, vagy ugyanebben az időben hívja a következő budapesti telefonszámot: **269-1450**. A levélcím: 1031 Budapest, Malomkerék utca 1. Írhat a lutzalapitvany@yahoo.com e-mail címre is.

Közvetlenül is megkeresheti a rendezőt:

Daniel von Aarburg
Loestrass 45
CH-7000 Chur
telefon és fax: +41 81 250 76 84
mobil: +41 79 337 24 03
mail: d.vonaarburg@bluewin.ch
skype: [danielvonaarburg](https://www.skype.com/name/danielvonaarburg)

Kérésémhez csatolok egy fényképet. Weiss Arthurt, az Üvegház tulajdonosát 1945 szilveszterén vitték el és gyilkolták meg a nyilasok. Halála évfordulóján 1946-ban tiszteletére emléktáblát helyeztek el az Üvegházban. A fotó az avatási ünnepségen vagy egy évvel később készült. Kérem, segítsen azonosítani a képen szereplő személyeket! Szeretettel és hálásan köszönöm a segítségét!

Hirschi Ágnes

Bár micva korban a Kardos Albert-verseny

Helyszíni tudósítás

Hagyományosan, mint tizenharmadik éve minden ősszel, a Debreceni Zsidó Hitközség ezúttal is helyet és lehetőséget biztosított a Dr. Kardos Albert Nemzetközi Vers- és Prózamondó Versenynek.

A négy kategóriában induló versenyzők közül sokan sokadszorra méretettek meg, de persze feltűntek új arcok is. Olyan fiatalok és felnőttek érkeztek, akik életének meghatározó része az irodalom és a költészet. Olyanok neveztek, akik az internet adta számos lehetőség és kínálat ellenére még mindig ragaszkodnak a könyvlapok illatához-zizegéséhez, az olvasás, a tanulás, az elraktározás adta örömhöz.

Idősek és fiatalok: a legifjabb kicsi lány alig hatéves. Óvodás, és úgy gondolom, nem sok olyan gyermek van, aki a játékokat félrelökve verseket-prózákat memorizál, majd ízes-szép kiejtéssel közzé is teszi.

A szépkorúak közül néhányan kicsit segíteni kellett a színpadra vezető lépcsőkön, de a fájós láb nem sajtott, amint kihúzza magukat, belekezdtek előadásukba.

Határon túliak... érkeztek Nagybányáról, Lippáról, Nagyvadáról, Rimaszombat mellől, Kolozsvárról, Szatmárnémetiből, Székelyudvarhelyről. Debrecen különféle oktatási intézményeiből szép számmal neveztek, de jöttek Üllőről, Somogyjadról, Füzesabonyból, Hajdúszoboszlórról, Komáromból is. A fővárost a Britannica International School és a Scheiber Sándor-iskola képviselte.

Az esemény első napján, vasárnap, a moderátor, *Dickmann Sándor* üdvözlötte a versenyzőket és az érdeklődőket a telt házú díszteremben.

Megemlékeztek egy sok éven át verselő hölgyről, aki idén már nem jöhetett Debrecenbe, majd *Miskolczy Beáta* a debreceni áldozatok emlékére írt saját költeményét szavalta el.

A DZSH elnöke, *Horovitz Tamás* házigazdaként elmondta: tizenharmadik alkalommal jöttünk össze, hogy a mai felgyorsult világunkban két napot az irodalomnak, a költészetnek szentel-

jünk. A zsidó vallásban különös jelentőséggel bír a tizenhárom szám, a fiatalok ebben az életkorban lesznek bár micvák, ekkor válnak a közösség teljes jogú tagjaivá. Az induláskor talán senki nem gondolta volna, hogy a verseny megéri ezt a kort, de most már reméljük, még sokkal többet is. Köszönhető ez a versenyzőknek, akik évről évre visszatérnek hozzánk, a lelkes tanároknak, akik időt s fáradságot nem kímélve készítik fel a gyermekeket, és elhózzák megmutatni nekünk tehetséges diákjaikat. A rendezvényt annak idején azzal a céllal hívtuk életre, hogy emléket állítsunk a debreceni szellemi élet kimagasló egyéniségének, dr. Kardos Albertnek.

Ezután a moderátor bemutatta a zsűrit. Az elnök ezúttal is *Drucker Tibor*, az Ex Libris Könyvkiadó igazgatója volt, társai: *Csukás Judit* vallástörténész, *Fohn Veronika* és *Feuermann László* magyartanárok, *Heller Zsolt* etnográfus-esztéta és *Muzsnay Árpád*, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület elnöke. *Dickmann Sándor* ezután ismertette a két nap forgatókönyvét, és máris kezdetét vehette az elődöntő.

A versek, prózák közt – mind mindig – voltak ajánlottak és szabadon választottak. A nagyon népszerű költők-írók esetében előfordult, hogy egy-egy szerző művét többen is választották.

Elsőként a felnőtt, majd a szépkorú kategória versenyzői mondhatták el, amiből felkészültek, majd ebéd után következett a megmérettetés az ifjúsági és gyermek korcsoportnak, ahol műsoron kívül egy debreceni kisliskolás, *Al-Shrebech Nárcisz* saját költeményei egyikét (A kismadár) szavalta el nagy sikerrel.

A késő délutánba hajló programot állófogadás, majd *Márkus Luca* kis koncertje zárta.

Hétfőn a zsűri véleménye alapján kiválasztottak számára a döntőre került sor, a moderátor szerepét ezúttal *Heller Zsolt* töltötte be.

A szépkorúak közül négyen, a felnőtt kategóriában öten, az ifjúságiból három versenyző, a gyermekek korcsoportjából kilencen szavallhattak újabb verset, mondhattak prózát, s titkos szavazással a Közönségdíj sorsát is el lehetett dönteni.

Ebéd után, már az újabb válogatást követően, a gálaprogram következett, majd az eredményhirdetés, a különféle tárgyi és pénzjutalmak átadása.

Gyermek kategóriában megosztva lett első helyezett (15-15 ezer Ft jutalommal) *Rózsa-Groó Benjámin*, aki a Közönségdíjat

is kiérdemelte (*Scheiber Sándor* Általános Iskola és Gimnázium) és *Csapó-Illyés Fruzsina* (Szatmárnémeti, Hám János Római Katolikus Iskolaközpont). Második lett szintén megosztva (10-10 ezer Ft-os díjjal) *Boruzs Kevin* és *Keszler Ábel*, mindketten a Scheiber-iskola képviselői.

Harmadikként is ketten végeztek, 5000 Ft-os borítékot kapva: *Orosz Szilárd* (Debrecen, Huszár Gál Iskola) és *Till Zsanett* (Hajdúszoboszló, Hőgyes E. Gimnázium).

A Szép Kiejtés különdíját *Blatniczky Dóra* (Szatmárnémeti, Aurél Pop Művészeti Iskola), a Jövő Reménye díjat *Csapó-Illyés Panna* (szatmárnémeti óvodás), a Hitközség Különdíját pedig *Jenei Ákos* (Huszár Gál Iskola) vehette át.

Felnőtt kategóriában az első helyezést 20 ezer Ft-os díjjal *Demeter Katalin* (Rimaszombat), a második 15 ezer Ft-os jutalommal *Farkas József* debreceni nyugdíjas lett. Harmadikként ketten is 10-10 ezer Ft-ot vihettek haza: *Geszti Timea* (Szatmárnémeti, Református Gimnázium), valamint *Alkotói Különdíjat* is kapva a debreceni *Miskolczy Beáta*.

Deák Magdolna is elismerésben részesülhetett, és különdíjat kapott még a füzesabonyi *Siker Károlyné*. Szépkorúként 20 ezer Ft-os borítékkal első helyen a somogyjádi *Bózsa Sándorné* végzett, míg a megosztott második helyezettek fejenként 10 ezer Ft-os jutalommal *Hajbók Klára* nagyváradi, *Czernák Ferenc Lajos* lippai és *Asztalos Gábor* nagybányai versenyzők lettek.

Természetesen – s ez is tradíció – senki nem távozott míves oklevél és értékes könyvek, kótetek nélkül.

Zárszóként a zsűri elnöke beszélt az „ítészek” szerepéről, gyakran nehéz helyzetéről. Szólt arról, hogyan értékelné ezt a megmérettetést Kardos Albert. Végül köszönetet mondott versenyzőknek, felkészítő pedagógusoknak, szülőknak, a zsűri többi tagjának a részvételért, a lehetőségért pedig a házigazdának, a DZSH-nak, valamint a kétnapos programot megszervezőknek, az étkekről gondoskodóknak és mindenkinnek, aki nélkül nem lehetett volna ez az esemény az, ami.

Muzsnay Árpád a 150 éve született névadót méltatta, a hitközség elnöke pedig összegzett, megelégedését és köszönetét fejezte ki a rendezvényt elősegítőknél és a közreműködőknél, majd meghívta a versenyzőket a 2012-es tizennegyedik „Kardos Albert Fesztiválra”.

gáljuli

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermekek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistület@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Tóratekercek, tfilinek és mezüzek számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalími Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Kiadó Bp. I., Attila úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Kiadó Bp. VII., Thököly úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Diplomakötés (aranyozás héber betűkkel), naptárkészítés, színes nyomtatás. Koós Erika, +36-20-314-3131, terezy nyomtas@gmail.com

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Üdüljön Budapest centrumában fél áron. 00-36-20-935-4867.

Vizes falak utólagos szigetelése, hőterkép készítése, műszeres falnedvességmérés. Tel.: +36-30-950-1306, 06-1-251-8684, www.falszigetelés.hu

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Bp. VI., Délibáb u. elején 75 m²-es, kétszobás, földszinti öröklakás. Kikiáltási ár: 26 730 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Budapest VII., Bajza utcai Garzonházban 37 m²-es, felújítandó lakás. Kikiáltási ár: 6 993 000 Ft.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasszerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézkedése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomtatás:

ISSN 0133-1353

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 06-30-217-3460 telefonon lehet érdeklődni munkaidőben.

Matematikakorrepetálást vállalok Zuglóban általános és középiskolásoknak, nagy türelemmel és tapasztalattal, hétköznap és hétvégén is. Felzárkóztatás, felkészítés 6 és 8 osztályos gimnáziumi felvételre, érettségire. Óradíj: 1500 Ft/60 perc. Érdeklődni: 06-20-371-1206, Szabados Edit.

Önkéntes munka Erecben! Gyere és támogasd munkáddal és ottléttel Izrael Allamát! Időpontok: 2012. január 15-től február 5-ig. Jelentkezés: Deutsch János, 06-20-233-8454 vagy lljano@freemail.hu

Idős személy gondozását vállalom itthon és külföldön. 06-20-229-9579.

Kézipéztárt vásárolok mindenféle műtárgyat és régi ruhaneműt. Hívását várom. 06-70-665-2105.

Eladó Újpesten, a Rozs utcában háromszobás, összkomfortos családi ház 513 m²-es telken. „Írányár 28 millió” jellegre a szerkesztőségbe.

Kiadó lakásokat, házakat keresünk! „Alberletpont”, a bérbeadás szakértője! 351-9578, 06-70-383-5004, weboldal: www.alberletpont.hu

Ukrajna napszemüvegen keresztül

Miért lényeges, és illik-e egy ilyen cím az alábbi beszámolóhoz, amelyek az 1941-es, zsidókat deportáló Kamenyec-Podolszkij-Ivano-Frankovszk-Jaszinya (Kőrösmező) útvonalat követve, egy maroknyi zárandó imádkozásáról, emléktábla elhelyezéséről, emléktábla megkoszorúzásáról számol be? Döntse el majd az olvasó!

Amikor megkaptam a két évvel ezelőtti, ugyanilyen indítatású zárandóklásunk megismétlésre invitáló meghívót, nem készültem a társasággal tartani. Menjenek most mások – gondoltam. Mégis amikor az egyházam mint lelkész bízott meg, hogy a gyászisteniszteleteken szolgáljak, igen mondtam. Így jutottunk el (hosszadalmas határátkelés és ötszáz kilométeres éjszakai utazás után) Kamenyec-Podolszkijba. Amikor a szállodában reggel hat órákor lefeküdtünk, az ablakon kinézve – látva a reggel fényeit – a két évvel ezelőtti városi megemlékezésre gondolva tudtam, hogy szomorú napunk lesz.

Mire délelőtt a város hatalmas parkjához, tizennyolcezer Magyarországról deportált zsidó tömegsírjához érkezünk, és sebtében magunkra kanyarintottuk papi palástunkat, már a helyi zsidó hitközség tartotta megemlékezését. Tolmács nélkül is értettük fájdalmukat, mit érezhetnek még hetven év múltával is azok, akik arról beszélnek, hogyan történt ötezer gyermek kivégzése, elföldelése az idő alatt, míg őket a gettóból napi munkájuk elvégzésére kivezényelték. Saját gyermekeimre és órájuk gondoltam, könnyeimmel küszködtem. Ha nem kapaszkodhattunk volna a Biblia szavaiba, a bűnbánat és bünbocsánat ígéreteibe, nem mertem volna oda állni, hogy megtartsuk megemlékezésünket. Felkerestük a gyerekekre emlékező temetőt is, hogy koszorúval, fohással erősítsük meg bűnbánatunkat, ahogyan „Ráhel siratta gyermekeit és nem akart megvigasztalódní, hogy már nincsenek”.

A másik helyszínre, Ivano-Frankovszba (az egykori Stanislauba) érkezve sem volt könnyebb. A város ma is az egykori Monarchia reprezentánsaként fogadott bennünket. A rebbe irodájába voltunk hivatalosak. A hitközség derűs, vendégszerető, tudós vezetője, amikor megtudta jövetelünk célját, miszerint emléktáblát akarunk elhelyezni a helyi zsidó temetőnek abban a szögletében, ahol a Magyarországról kiűldözött magyar vagy hozzánk menekült hontalan zsidók nyugszanak, mellénk állt.

A temetőben rekkendő hőség közepette a munkások a tábláink rögzítését ké-

Dob utcában, a Hanna étterem mellett, kertés házban kétszintes lakás eladó (123 m², 4 szoba, összkomfort, II. emelet). 06-30-411-6589.

Betársulnék üzleti tevékenységbe. Tel.: 06-30-213-8841.

Paplankészítés, ágytolltisztítás. 1067 Budapest, Teréz körút 35. Telefon: +36-1-312-2516, www.paplan.hu

Számítógépes oktatást vállal informatikus szakember. 06-30-462-4580.

A MAOIH szeretetothona a XII. ker., Alma utcában idősek bentlakásos ellátását vállalja egyágyas szobákban. Az intézmény valamennyi lakó részére napi legalább háromszori kóser étkezést, mentális gondozást, egészségügyi felügyeletet biztosít. Érdeklődni: 06-1-355-2765, 06-20-956-5265.

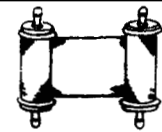
HÁZASSÁG

21 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi.asszony@gmail.com

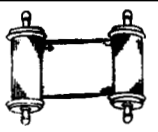
„SALOM” társközvetítő, házasságközvetítő, társaság-szervező. Tűlön Zsuzsa, e-mail: zszusa194705@t-online.hu

53 éves közigazdász férfi angol és német nyelvtudással keres állandó együttlétre diplomás, emberséges, szeretetre méltó nőt 45 és 56 éves kor között. „Értelmes társ” jellegre.

38 éves, többdiplomás, jó megjelenésű férfi csinos, művelt társat keres 35 éves korig. „Szimpátia” jellegre a kiadóba.

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Nov. 18.	Szombat reggel Nov. 19.	Péntek este Nov. 25.	Szombat reggel Nov. 26.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	16.00	9.30	15.50	9.30
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfaluvaros u. 4.	16.00	8.00	15.50	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérekocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.00	8.00	15.50	8.00
Alma u. 2.	16.00	8.45	15.50	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.00	17.00	9.00
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.	16.00	9.00	15.50	9.00
Dessewffy u. 23.	16.00	8.45	15.50	8.45
Teleki tér 22. (szefárd)	18.00		18.00	
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	17.00		17.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)				
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.50	8.00	15.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.50	8.00	15.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Pécs (Füredő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

November 18. péntek	Chesván 21.	Gyertyagyújtás: 3.47
November 19. szombat	Chesván 22.	Szombat kimenetel: 4.54
November 24. csütörtök	Chesván 27.	Jom kippur kátán
November 25. péntek	Chesván 28.	Gyertyagyújtás: 3.41
November 26. szombat	Chesván 29.	Szombat kimenetel: 4.49
November 27. vasárnap	Kiszlév 1.	Újholdhirdetés
		Újhold

Olvasóink írják

Aljas provokáció

Az utóbbi idők neonáci provokációival szemben eléggé edzett vagyok, de engem is megdöbbentett, amit az egyik tévéhíradóban hallottam: egy kb. 50 fős magyar csoport elutazott a volt auschwitz tábortba, ott árpád-sávos zászlók alatt menetelt, és náci karlendítéssel ültette a tömeggyilkosok vezérét, Hüitert.

Olyanról már többször értesültem, hogy jobboldali történészek és egyszerű fasiszták tagadták az auschwitzi mézárást, a gázostó kamra és a hamvasztó kemencék létezését, de hogy magyar fasiszták kimenjenek Auschwitzba, és ne is tagadják, hanem nyilvánosan éljenek zsidók legyilkolását, az számomra dermesztő újdonság.

A tévéhír szerint Feldmájer Péter Mazsihisz-elnök tiltakozását fejezte ki, de még nem tudom, hogy milyen eredménnyel.

Auschwitz a föld legszörnyűbb gatzetnek szimbóluma: egymillió embert kintoztak ott halálra vagy gázostottak el, köztük 400 000 magyar zsidót. Alig van magyar zsidó család, ahol ne gyászolnának egy vagy több Auschwitzban legyilkolt rokont. Kiutazni Auschwitzba és a volt helyszínen éltetni a szörnyűséges gyilkosságok elkövetőit, mérhetetlen aljasság és a magyar zsidó mártírok emlékének meggyalázása.

Hogyan sülyedhetünk idáig, és mi lehet a kiút? A rohamos sülyedés elsördendő oka szerintem a gazdasági válság és a vele majdnem egyszerre megalakult szélsőjobboldali párt. A

kiút a válság enyhülése és a demokratikus erők összefogása mindenfajta fasiszta mozgalom és eszme ellen.

A fentiek mellett azonban kétségtelenül számít az is, hogy mi, magyar zsidók, ki merünk-e állni az ilyen és hasonló fasiszta provokációk ellen. Magyarországon kb. 100-120 ezer zsidó él, ha ebből levonjuk a már igen idős holokauszt túlélőket (kb. 15 ezer fő) és a gyerekeket (talán kb. 20 ezer fő), még mindig kb. 60-80 ezer aktív korú magyar zsidóval számolhatunk.

Nagyon fontos lenne tehát egy olyan magyar zsidó szervezet, amely bármilyen súlyos fasiszta provokáció esetén értesíteni tudná az aktív magyar zsidókat, és megszervezné tiltakozásukat és békés tüntetésüket mindjárt a gyalázatos antiszemita jelenséget követően.

Vértés István

A KINCŐRZŐ FA

Zsidó mesék és elbeszélések
Összeállították: Komlós Aladár és Vihar Béla

A GABBIANO Print Kft. gondozásában, limitált példányszámban, Heller Bernát előszavával, Vadász Endre rajzaival és Oláh János bevezetőjével

MEGJELENIK
2011 decemberében,
chanukka előtt.

Kapható:
VII. ker., Wesselényi u. 13. (Judaica Gallery); XIII. ker., Hollán Ernő u. 25. (Kabbala); XIII. ker., Pozsonyi út 5. (Láng Téka)

Megrendelhető:
www.ledorvador.hu/kincs;
gabbiano@gabbiano.hu;
gabbianokonyv@mail.datanet.hu;
illetve a Gabbiano Print Nyomda és Kiadó Kft. címén (1135 Budapest, Reitter Ferenc utca 8/B.).

Kérjük, most is támogassák az Igaz Emberekért Alapítványt, hogy több segítséget tudjunk nyújtani az 1944-ben zsidó üldözöttek életét megmentő Jad Vasem-kitüntetteknek. Befizetési csekket telefonon lehet igényelni (341-1261, napközben). Igaz Emberekért Alapítvány Kuratóriuma

Iklódy László
(Forrás: Élet és Világosság, a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség lapja)

Katalin Kolléga úr(nő)

Váradai Kati karmestert még az Operettszínházban ismertem meg. Jó sokszor voltunk egy turnusban a müncheni vendégzerepléseken. Noha abban az időben a női karmesterek száma csak órá korlátozódott, nekem a szemem sem rebbsen, hogy a pálcával egy hölgy dirigál. Most itt ül velem szemben, és a kötelező jól nézel ki után nekikezdünk a rég várt beszélgetésnek.

– Azóta nem találkoztunk, mióta elmentél az Operettből. Ez mikor volt?

– 2004-ben.

– Azelőtt soha nem kérdeztelek másról, csak a müncheni bolhapiacról, az esti előadás szereposztásáról vagy a gyerekről. Most viszont arra kérlek, meséj arról, hogy gyerekkorodban mit tudtál meg otthon a holokausztról.

– Az édesapám családjáról nem sokat hallottam, annyit tudok, hogy három nővére és az első felesége nem jöttek vissza Auschwitzból. Az anyu családjában voltak művészek is, jelenleg is az ő részéről vannak rokonaim Izraelben.

– A szüleid hogy úszták meg a világgéget?

– Apukám Borban volt, azok közé tartozott, akik elindultak a feneketlen vödörrel, és meg sem álltak hazáig. Az anyu pedig rendkívül talpraesett asszony volt, szókéire festette a haját, és a nyilas élelmiszer-elosztó központban titkárnóként dolgozott. Miközben az egész családját egy szekrény mögött bújtatta hónapokig.

– Mi képesek lennének ekkora életcsínyre?

– Nem.

– Akkor még nem voltak házások?

– Nem. Az anyu első férje a Donkanyarban veszett oda, az apu első felesége pedig, mint mondtam már, Auschwitzból nem jött haza. A háború után találta egymásra, és így születtem meg. Méghozzá úgy, hogy anyu 42 éves volt, és addig az orvosok azt mondták neki, hogy nem lehet gyereke.

– Jussunk el oda, hogy érdeklődni kezdte a zene iránt.

– Ez nagyon hamar bekövetkezett, anyukám zenei előképzetével foglalkoztam.

kozott, jártak hozzá diákok, és én mindig odaültem közéjük. Három éves lehettem, amikor a kottával már megismerkedtem. Ha elvittek az Operába, én nem a színpadot, hanem a zenekart néztem. Úgy 4-5 éves koromban döntöttem el, hogy Fencsik leszek, azaz Ferencsik János.

– Aztán, gondolom, ehhez az iskoládat is elvégezted.

– Utánaolvastam, hogy egy karmesternek több hangszeren is kell játszania. Így hát a zongora mellé a nagybőgőt, az ütőhangszereket is felvettem a megtanulandók közé. Ezzel annyit kerestem a fellépéseken, hogy több volt a fizetésem, mint az apámnak. Akkor már volt egy kis zenekarom, akiknek „szeltem” a levegőt.

– Közben férjhez mentél? Mert már eladósorba kerültél...

– Többször is. Először Mező László

בר מצוה

A Bethlen téri templomban ünnepélyes körülmények között járult a tóra elé Pál János, a Scheiber Sándor-iskola tanulója. A közösség új tagja, Jichák Chájim ben Jöhaj-nószon, az áldások és a haftara mellett a heti szidra ráeső szakaszát is hibátlanul olvasta fel. Deutsch Róbert főrabbi mondott avatóbeszédet, felhívta szeretett tanítványa figyelmét a szülői szüleire, a vallási törvények betartására, majd a Teremtő áldását kérte reá. Schwesoff Dávid végezte a kántori teendőket.

Az imádkozást követően az örömszülők kiduson látták vendégül a megjelenteket. Több üdvözlő beszéd és kántorének után az ünnepelt tartott hetiszakasz-magyarazatot és

mondott szüleinek köszönetet a nevelésért, a főrabbinak a felkészítésért, valamint a vendégeknek, hogy megjelenésükkel felejtethetlenné tették ezt a számára különleges napot.

Hétköznapi Hacsek és Sajó

Hacsek: Üdvözlöm, Sajókám, mizujs, mizujs?

Sajó: Chabadság, chabadság!

Hacsek: Maga megőrült??? Először is kérje vissza a pénzt a logopédusától, másodsor ez a Szabadság! köszöntés már vagy hatvan éve kiment a divatból. Ma Szebb jövőt! mondunk.

Sajó: Nincs igaza, Hacsekám, én tényleg a chabad mozgalmról beszélek!

Hacsek: ???

Sajó: Világháborús kifejezések merülnek fel az ember emlékezetében... Varsó elesett, Berlin elesett stb., stb.

Hacsek: ???

Sajó: Nyomulnak, nyomulnak. A Teleki tér, a Nagyfuvaros után most Miskolc is elesett! De ha jól tudom, Debrecen és Szeged még tartja magát!

Hacsek: Ugyan, maga mindig a piaci légy stílusát követi. A romlott dolgozon mészkal. Miért nem örül inkább annak, hogy új rabbijaink vannak?

Sajó: Erre még nem repültem rá. Pedig... Amúgy bejelentették, hogy egyikük Dunaszerdahelyen dolgozik majd.

Hacsek: Miért nem Szombathelyre tették? Hallott már maga szerdatartó rabbiról???

Sajó: Nagyon hülye kérdés! És vegye tudomásul, hogy Szombathelyen már van rabbi!

Hacsek: Ez nekem is új!

Sajó: Persze hogy új, hiszen semmi előzmény...

Hacsek: ???

Sajó: Maga nem tudja, Hacsekám, hogy háromféle újgenerációs rabbi munkálkodik itthon? Van, akit felavattak, de nem iktattak be; van, akit beiktattak, de nem avattak fel; végül van, akit sem nem avattak fel, sem nem iktattak be! Passz! És ez miért baj? Ha rendesen ellátja a feladatait...

Hacsek: Dehogy baj! Maga a háziiorvosától, gégszétől, sebészétől mindig megköveteli, hogy mutassa be a papírjait? Gondolom, csak műhiba esetén. Na de egy rabbinál... mikor van ilyesmi?

Sajó: Na elég a hülyeségeiből! A viszontnémlátásra.

Zév

SPÁNN GÁBOR

Ünnep

Megismertem egy érdekes ember érdekes történetét. Hogy igaz vagy sem, nem tudom, de ahogy mondani szokták: messziről jött ember azt mond, amit akar. Berlin külvárosában, egy szerény lakásban ismerkedtem össze Félixszel, a Szovjetunió Népművészevel. A múlt század 90-es éveiben történt szovjet zsidó exodusról írtam cikksorozatot, és ehhez ajánlották Félixet is. A barázdált arcú, nagyon öregnek látszó 70-es férfi aktív korában légornász volt. A Szovjetunió Népművésze cím kb. azt jelentette, mint Magyarországon a kiváló művész, magasabb gázi és kiemelt nyugdíj járt vele. Légtornásznak lenni nem tipikus zsidó foglalkozás, márpedig Félix nem csak artista volt, de zsidó is. Családtörténete tipikus orosz zsidó sors. Nagyszüleit a sztálini „nemzetiségi politika” Birobidzsánba száműzte. Itt most lábujgyeztre van szükség az újszülöttek kedvéért. Birobidzsán az isten háta mögött egy kaukázusi földdarab, amit Sztálin nevezett ki Zsidó Autonóm Területnek. Már a második világháború előtt ide zsúfolta össze a Szovjetunió nyilvántartott zsidóit: ne legyenek annyira szem előtt, ne szólnak bele mindenbe. Ez amolyan Potemkin-tartomány lett. Ha Nyugaton sokat cikkeztek a szovjet zsidóellenes pogromokról, akkor az elhíresült marsall meghívott egy-egy delegációt, látogassanak el Birobidzsánba, és ott meggyőződhetnek arról, hogy a Szovjetunióban megbecsülik a zsidókat. A látogatás idejére megtöltötték az egyébként üres üzleteket kaviártól pezsgőig mindennel, és a delegációk tiszteletére a helyi zsidó színházban jidás dalokból álló kultúrumsort állítottak össze. Majd miután a delegáció elutazott, azonnal leszedték a tiltott gyümölcsöket a boltok kirakataiból, és a nép visszaállhatott a repédiétára. Na innen származott Félix, aki számára az egyetlen kiugrási lehetőség az volt, ha artistakariert csinál. Kiváló tornász volt, hamar felfigyeltek rá, és előbb a rosztovi artistaképzőbe, majd Moszkvába vezényelte a Komszomol. Később betagozódott a Rakéta művésznevű ugrócsoporthoz, mely lélegzetelállító légtornászmutatóival turnézta a világot. Híres hármas szaltóját előbb hálóval, majd háló nélkül végigugrálta Tokiótól Rigáig, és csoportjuk a Montreux-i Cirkuszfesztiválon díjat nyert. Félix zsidó volt egész életében, és megpróbált annak lenni akkor, amikor az ateizmus volt az „államvallás”. Történt egyszer, hogy Stockholmban vendégfellépésen érte ros hátsána és jom kippur. Pechjére „Volvoéknál” hétévégre esett a zsidó ünnep, amikor két előadásban is kellett volna ugrálnia. Vett egy mély lélegzetet, és bement az igazgatójához. Elmondta neki, az a kérése, hogy a zsidóság legnagyobb ünnepén, újévkor és engesztelőnapon, engedje meg, hogy ő kimaradjon a műsorból, különösen azért is, mert börtölni fog, és úgy bizony nehéz a trapézon. Az igazgató üvöltözött vele egy sort, és azt mondta neki: Szégyeld magad, Félix, 10 éve párttag vagy. Ő halkán védekezett, hogy ez igaz, de 30 éve zsidó, és úgy érzi, hogy ha nem tartja meg a halottaiért szóló börtönt, bele fog halni. Az igazgató megkínálta egy vodkával, és kijelentette: föllépsz, és senki nem hal meg! Félix elmesélte, hogy hiába volt rá párttag, mégis meghalt. Igaz, hogy nem ő, hanem az igazgató: éppen jom kippur napján gyulladt meg benne a vodka. Félix ekkor leállt az interjú közepén, felém fordult, és azt kérdezte: na, elvtárs! Szerinted ebből mi a tanulság? Én nem tudtam mit felelni, ő viszont igen. Tudod, ahol én születtem annak idején, ott a parasztnapszámából éltek, és járta egy közmondás: az Isten nem szombaton fizet.

Ehhez már nekem is volt mondanivalóm: különösen azért nem, mert ő betartja a szombatot!

ló csellóművészhez, akitől néhány év múlva el is váltam. Utána tíz évig voltam „aglegény”. Pályámat a Magyar Állami Operaházban kezdtem korrepetitorként, évi 5-6 előadás dirigálásával. Akkortájt jött vissza Ferencsik. Mindenki reszketett tőle, főleg a hölgyek, de engem nagyon szeretett, és úgy hívott, hogy Kolléga Úr! Aztán Vámos László áthívott az Operettbe, de mielőtt megegyeztünk volna, bementem Ferencsikhez, aki biztatott: „Menjen át, és tanulja meg a szakmát!”

– Átmentél, és?

– Ott maradtam 24 évig.

– Közben férjhez mentél, szültél egy gyereket...

– ...és beköltöztem a Nagymező utcába. Szó szerint az Operettszínház mellett házba. És éjjel-nappal dolgoztam.

– Ez látszik a kezeden. Mintha megerősödött volna.

– Ha neked azt mondják, lengesd három órán át a kezedet, belehalsz. Ha szól a zene, az teljesen más. Az állóképesség pedig felzárkózik a teendőkhöz. A nagyoktól megtanultam, mit kell enni, mennyit kell pihenni, hogy előadás közben nem eszünk és nem iszunk. Utána otthon két liter ásványvíz és egy fél frizsder tűnik el bennem.

Hat éve a Miskolci Színházhoz szerződtem zeneigazgatónak. Ez nagy ajándék a sorsból, hisz visszartért az életembe az opera. Bár az operett mellett is volt egy szimfonikus zenekarom Tatabányán. Tanítottam az operarendező szakon, a főiskolán.

– És nem hiányzik az itthoni hozsanna?

– Végzem a dolgom, ez senkit nem érdekel. Németországban és Japánban nagyon ismernek. Harmincszor voltam Tokióban, ugyanis a Japán Operett Társaság karmestere vagyok. Ilyenkor tolmácsot kapok, a színpadon japánul énekelnek, én meg magyarul vezényelek. Imádom köztük lenni. Utoljára az operett létjogosultságáról szóló szimpóziumra hívtak meg.

– Még egy-két sikerről számolj be, ami Miskolccal kapcsolatos.

– Boldogan! Kaptunk egy megkeresést, és nemrég Izraelben voltunk tíz napig egy gálaműsorral. A színházon kívül több helyen is vezényelek, én vagyok mindenki nagymamája. Ezenkívül számos új tehetséget sikerült már eddig is felfedeznem az opera-operett világnak. Ugyanis ráérő óráimban ifjú titánjelölteket korrepetállok.

– Köszönöm az interjút, Kati Kolléga Úr!

Bozsán Éta

Programajánlat

NOVEMBER

Budai Micve Klub (II. Frankel Leó út 49.)

20. (vasárnap) 18.00: Olasz klezmer. Zenélnék: Francesco Socal (klarinét, basszusklarinét, ének) és Stefano Ottogalli (gítár).

26 (szombat) 19.00: Szabad egy táncra? Örökzöld dallamokat játszik Miskolci Péter. Csevegés, tánc, jó hangulat, jó társaság garantált.

29. (kedd) 16.00: WIZO-ülés

December 4. (vasárnap) 19.00: Vendégünk Bárdos András újságíró, televíziós műsorvezető, a Színház- és Filmművészeti Egyetem rektorhelyettese, több sikeres könyv szerzője. Bóta Gáborral életéről, legújabb művéről beszélget. Kötetét – mely a helyszínen is megvásárolható lesz – a szerző dedikálja.

Állandó programjaink: Hétfőnként 16-tól 17 óráig karbantartó torna csonttrikulációs betegeknél.

Csütörtökönként 18 órától Frankel Baráti Kör. Csevegés, társasjáték, kártya, sakk. Várjuk új tagok jelentkezését!

Vasárnaponként 10-től 11.30-ig: Talmud-tóra 2–10 éves gyerekeknek. Témák: zsidó ünnepek, biblia, héber dalok és táncok.

10-től 11.30-ig: Bár micva és bát micva felkészítés 10–15 éveseknek. Témák: írás-olvasás-beszéd héber nyelven, imák, a zsidó élet ünnepei, ciklusai és hagyományai. Infó: www.hillel.hu, info@hillel.hu

Az Alapítvány a Szeretőkörház Műszerezettségének Fejlesztésére ezúton köszöni a támogatást, amely az szja 1%-ának átutalásából segítette munkáját. Az összeg rendeltetés szerinti felhasználása – gyógyászati segéd-eszközök beszerzése – megtörtént.

Az Alapítvány kuratóriuma

Gázszerelés

• Gázberendezések, gázvezetékek új szerelési hatósági engedéllyel
Időszaki kötelező ellenőrzése (2008. XL. tv. 89.§ [6])

• Vízórszerelés

• Fűtőszerszerelés, fűrdőszoba-felújítás

FRANK 1063 Budapest, Szív u. 28.

Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615